

Aanpak armoedebestrijding

Vorig jaar tijdens de armoedeconferentie was iedereen het erover eens: er moet iets gebeuren! We moeten verder bouwen aan een vernieuwd perspectief voor meer bestaanszekerheid en we moeten snel gevolg geven aan concrete acties.

Nu ligt deze Aanpak armoedebestrijding voor u. Een mooi moment! Veel mensen hebben de tijd genomen om mee te denken over de inhoud van deze aanpak. Dat is bijzonder waardevol. Het draagt deze aanpak en maakt de kans op succesvolle uitvoering veel groter. En dat is waar we het voor doen.

Armoede. We kennen allemaal de betekenis die Van Dale eraan geeft: toestand van iemand die weinig of onvoldoende geld heeft om van te leven. Maar het woord armoede gaat pas echt leven als je mensen spreekt die ruime ervaring hebben met armoede. Fijn dat deze mensen bereid waren hun verhaal te delen. Het is voor alle betrokken professionals zo goed om deze verhalen te horen. Het helpt bij het bedenken van oplossingen en het zorgt ook dat de urgentie om echt iets te doen heel duidelijk is.

Tegelijk weten we dat we armoede niet alleen kunnen oplossen. Het probleem is veel groter dan alleen de gemeente Hoogeveen. Binnen de mogelijkheden die we hebben, zetten we alle zeilen bij om armoede te bestrijden en te voorkomen. We blijven hierbij wel afhankelijk van keuzes die het Rijk maakt.

Nu kunnen we verder aan de slag om te zorgen dat we echt verschil kunnen maken voor mensen in armoede. Dat doen we nu voor situaties op dit moment en tegelijk kijken we vooruit: hoe zorgen we dat de aanpak blijft aansluiten bij wat nodig is? Zorgt de aanpak daadwerkelijk voor de gewenste effecten? We pakken nu aan en houden een generatie lang vol.

Inhoudsopgave

Vooraf

1	Inleiding	4
2	Ambitie en doelstelling	6
3	Vanuit doelen naar acties	9
4	Armoede	14
5	Armoede op landelijk niveau	17
6	Armoede in Hoogeveen	20
7	Armoede en de raakvlakken met andere domeinen	27
8	Financiën	37
9	Uitvoering, monitoring en verantwoording van onze aanpak	39
10	Beheersen van risico's	40
	Bijlagen	41

1

Inleiding

We willen dat de inwoners van Hoogeveen, van jong tot oud, kunnen rondkomen en mee kunnen doen in de samenleving. Dit zonder dat zij stress ervaren van geldzorgen en problematische schulden. Inwoners met een laag inkomen willen we in staat stellen en stimuleren om mee te doen aan maatschappelijke activiteiten. Deze ambitie vereist een lange termijn aanpak, omdat het aanpakken van armoede en het verminderen van geldzorgen complexe problemen zijn die diepgeworteld zijn in onderwijs, gezondheid, werkgelegenheid en vele andere aspecten van het leven.

Aanpak op basis van input uit de samenleving

In deze aanpak beschrijven we de keuzes die de gemeente Hoogeveen voor de komende jaren maakt op het gebied van armoedebestrijding. Deze aanpak is opgesteld op basis van de input vanuit de armoedeconferentie die is gehouden op 9 december 2022. Deze conferentie is door ongeveer 120 mensen bezocht. We hebben informatie opgehaald en gedeeld met diverse vrijwilligers- en maatschappelijke organisaties, professionals, ervaringsdeskundigen en de Stichting Cliëntenraad Sociale Zekerheid Hoogeveen (Cliëntenraad).

Gezamenlijke aanpak

Een van de uitkomsten van de armoedeconferentie was de behoefte aan een gezamenlijke aanpak om armoede te bestrijden. Een klankbordgroep van de gemeenteraad heeft, los van de gemeenteraad, voorafgaand aan de conferentie een bijdrage geleverd aan de inhoud. Deze klankbordgroep is na afloop bijgepraat over de uitkomsten van de conferentie. Samen met maatschappelijke partners heeft de groep meegedacht over uitgangspunten, doelen en bewaking van die doelen. De rode draad hiervan is terug te vinden in deze aanpak.

Ervaringsdeskundigen

Mensen die in armoede leven of hebben geleefd, weten als geen ander hoe het voelt om voortdurend met financiële problemen te maken te hebben. Een aantal van deze ervaringsdeskundigen uit Hoogeveen heeft ons hierover verteld en zij hebben aangegeven welke zaken ze belangrijk vinden in de aanpak armoedebestrijding. In de aanpak vindt u ook een aantal quotes waarin deze mensen vertellen over hun ervaringen met het leven in armoede.

Ook in de uitvoering werken we samen

We hebben deze aanpak gemaakt samen met onze partners. Ook de uitvoering van deze aanpak willen we samen oppakken. We betrekken de Cliëntenraad, collega's vanuit de verschillende domeinen, vrijwilligers- en maatschappelijke organisaties en ervaringsdeskundigen bij de (door)ontwikkeling van onze doelen en activiteiten en ook bij de evaluatie, bijstelling en uitvoering.

Leeswijzer

Deze aanpak begint bij de ambitie en doelstellingen. Deze doelen vertalen we naar acties. Vervolgens gaan we in op het kernthema van onze aanpak: armoede en geldzorgen. We werken vanuit de landelijke naar de lokale situatie en ontwikkelingen. We gaan ook in op de terreinen en domeinen die armoede raakt. Ten slotte komen de financiën, monitoring, evaluatie en risicobeheersing aan bod.

2 Ambitie en doelstelling

We willen dat de inwoners van Hoogeveen, van jong tot oud, kunnen rondkomen en kunnen meedoen in de samenleving. Om dit doel te bereiken, bieden we hulp aan mensen die dit nodig hebben, bijvoorbeeld om schulden te voorkomen of op te lossen. We beschouwen onszelf als partner bij het oplossen van problemen. Met regelingen die het inkomen ondersteunen willen we stimuleren dat mensen zelfredzaam worden en mee kunnen doen aan maatschappelijke activiteiten. Al onze inspanningen zijn gericht op het duurzaam doorbreken van de armoedesituatie en het vergroten van de bestaanszekerheid. Zo willen we eraan werken dat kinderen niet meer in armoede opgroeien en zelf met goede kansen hun toekomst tegemoet gaan. Onze ambitie hebben we verdeeld in vier doelen:

1. Doorbreek de armoedesituatie

We willen armoede in Hoogeveense huishoudens duurzaam doorbreken, zodat deze huishoudens minder afhankelijk worden van toeslagen en regelingen en ze meer zicht hebben op een duurzaam en hoger inkomen. Dat betekent dat we vasthouden en dat we ongelijke ondersteuning bieden om duurzame gelijke kansen te creëren.

Indicator: We streven ernaar om jaarlijks in 15 huishoudens de situatie duurzaam te doorbreken.

2. Bestaanszekerheid voor iedereen

Bestaanszekerheid houdt in dat je over de middelen kunt beschikken om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. We streven voor iedereen naar een bestaan met voldoende en voorspelbaar inkomen, een woning, toegang tot onderwijs en zorg en een buffer voor onverwachte uitgaven.

Indicator: We streven naar een 15% daling in het percentage inwoners onder de armoedegrens in vijf jaar na de implementatie van deze aanpak.

3. Alle kinderen kunnen meedoen

Armoede belemmert de ontwikkeling van een kind en zorgt voor stress, lagere schoolprestaties, minder welbevinden, slechtere gezondheid en voor sociale uitsluiting als volwassene. Daarom willen we armoede voorkomen en aanpakken. We willen kinderen en jongeren de kans geven mee te doen, zodat ze met meer gelijke kansen hun toekomst tegemoet gaan.

Indicator 1: We streven naar een 15% daling in het aantal kinderen en jongeren in armoedesituaties binnen vijf jaar na de implementatie van onze aanpak.

Indicator 2: We streven naar een toename van 15% in het aantal kinderen en jongeren met verbeterde toegang tot educatieve en recreatieve voorzieningen binnen vijf jaar na de implementatie van deze aanpak. Hiermee leggen we de verbinding met de Nota Jeugd.

4. We investeren in relaties tussen mensen en we werken naar de bedoeling

Vaak werken we vanuit diverse organisaties met inwoners aan hun verschillende problemen. Daarbij willen we zorgen voor samenhang in onze interventies zodat we de inwoners die het nodig hebben, echt doeltreffend kunnen helpen. We willen elkaar kennen en samen goede vormgeven aan de hulp die we bieden. We willen werken aan een goede relatie met inwoners, vasthoudend en vanuit vertrouwen.

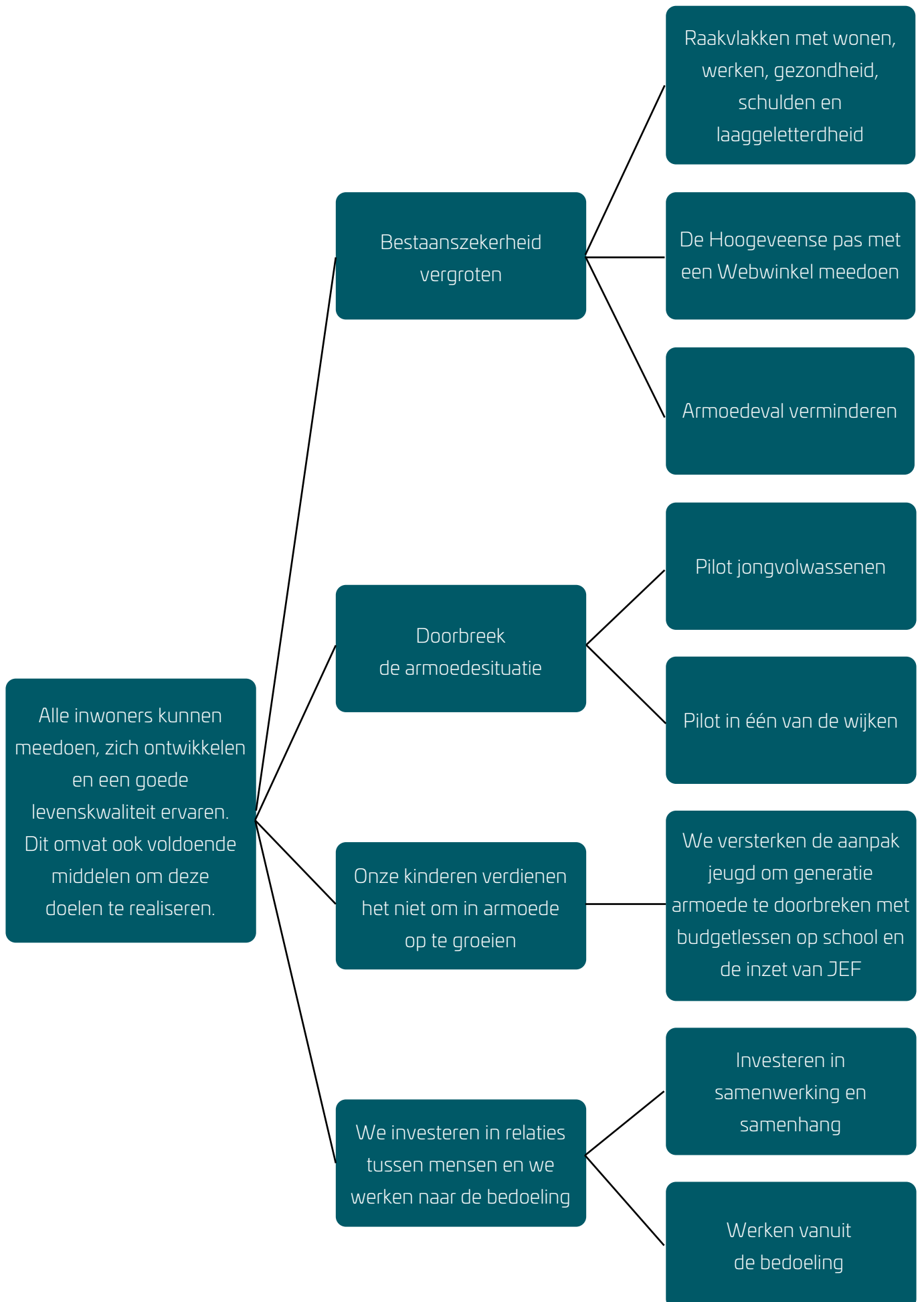
Indicator: Dit doel bereiken we door gericht te werken aan het versterken van de relatie met onze inwoners, het bevorderen van samenwerking en het versterken van de samenhang in onze gemeenschap.

Nu handelen én een generatie lang volhouden

We gaan voortvarend aan de slag om armoede te bestrijden. Hierbij zijn we ons er terdege van bewust dat onze aanpak structureel moet zijn en zich over lange tijd moet uitstrekken. Deze aanpak bestaat daarom uit een aantal doelen met een doorlooptijd van 5 jaar en een oproep om een generatie lang, dus zo'n 25 jaar, deze aanpak door te zetten. Dan is werkelijke langdurige impact mogelijk op de problemen door armoede in de gemeente Hoogeveen. Dit vraagt om voortdurende bestuurlijke aandacht en continuïteit in de aanpak.

Complex

Armoede en geldzorgen zijn complexe problemen die diepgeworteld zijn in onderwijs, gezondheid, werkgelegenheid en vele andere aspecten van het leven. Het vereist daarom een brede en langdurige inzet om deze problemen aan te pakken. Het vraagt om een verandering in mentaliteit en cultuur, zowel bij de inwoners als bij de gemeentelijke overheid: Nu handelen én een generatie lang volhouden. De aanpak hebben we uitgewerkt in een Doelen-Inspanningen- Netwerk:

3 Vanuit doelen naar acties

Onze ambitie vraagt om een aanpak op verschillende leefgebieden en leefdomeneinen. We richten ons op inwoners met een laag inkomen en ook op inwoners met een middeninkomen. Deze aanpak vraagt om durf en vernieuwing. Daarnaast is borging van groot belang. We willen ons richten op de korte en de lange termijn. Zo kunnen we echt armoede doorbreken.

3.1 Doorbreek de armoedesituatie

3.1.1 Pilot inkomenszekerheid voor jongvolwassenen met jonge kinderen

We vinden dat werk moet lonen. Soms is dat niet het geval, bijvoorbeeld wanneer iemand uitstroomt naar werk en geen aanspraak meer kan maken op financiële regelingen. Dit werkt niet motiverend. Daarom starten we een pilot waarin we jonge ouders met een of meer jonge kinderen compenseren voor wegvallende toeslagen als ze aan het werk gaan. Het is van belang dat we hierbij blijven handelen binnen de kaders van de Participatiewet; daarom vragen we van het Rijk deze gemeentelijke investering niet te korten op de gemeentelijke begroting. Met deze pilot willen we de financiële stabiliteit van gezinnen versterken en ook de transitie naar werk bevorderen en een gezonde economische zelfstandigheid aanmoedigen.

Deze pilot is succesvol als we bereiken dat mensen duurzaam uitstromen en er geen financiële problemen ontstaan bij terugval in de uitkering. Als we dit succes behalen, starten we vergelijkbare initiatieven op om op bredere schaal inkomenszekerheid te waarborgen bij uitstroom naar werk.

3.1.2 Pilot in Hoogeveense buurt of wijk: samenwerken voor verandering

Om armoede te bestrijden is soms een doorbraak nodig. De onderlinge relatie tussen mensen kan helpen om te komen tot zo'n doorbraak. Een sociaal professional kan in een wijk helpen bij het zorgen voor elkaar. Deze professional kan mensen ondersteunen die moeite hebben hun weg te vinden in de samenleving. Deze medewerker kan de hulpvraag in kaart brengen en passende oplossingen zoeken, samen met de cliënten, vrijwilligers en andere professionals. We gaan een pilot ontwikkelen waarbij we een sociaal professional inzetten. Het programma dat we opzetten, moet de leefbaarheid van een buurt op diverse fronten verbeteren. Het moet leiden tot een beter perspectief op het gebied van onderwijs, werk, gezondheid en huisvesting. We gaan samen met gezinnen uit de buurt en ervaringsdeskundigen aan de slag met een aanpak waarbij we hulpvragen snel en laagdrempelig oppakken. Uitgangspunt hierbij is dat we kiezen voor een gelijkwaardige samenwerking tussen instanties en bewoners. We laten ons hierbij inspireren door initiatieven in andere gemeenten, zoals de pilot 'Gewoon geld geven' (Zaanstad, Amsterdam en Tilburg) en de pilot schulden kwijtschelden (Leeuwarden).

3.2 Bestaanszekerheid voor iedereen

3.2.1 Een Hoogeveense Meedoen-pas voor al onze inwoners

We introduceren een 'Hoogeveense Meedoen-pas' voor al onze inwoners waarmee we ervoor willen zorgen dat iedereen mee kan doen in de samenleving. Deze pas is voor alle inwoners en bedoeld om deel te kunnen nemen aan diverse maatschappelijke en culturele activiteiten. Ook is het met behulp van de pas mogelijk financiële ondersteuning te vragen voor essentiële behoeften via een Meedoenfonds.

De Meedoen-pas biedt ook toegang tot de webwinkel Meedoen. Mensen met een minimuminkomen kunnen in deze webwinkel een bedrag besteden dat de gemeente vaststelt en toekent. De winkel bevat producten, uitjes en lidmaatschappen van sportverenigingen. Daarnaast kunnen er producten en speciale regelingen aan de webwinkel worden toegevoegd als het nodig en actueel is. Dan kan het gaan om bijvoorbeeld energietoeslag en budget voor schoolgaande kinderen.

Mensen die digitaal minder vaardig zijn, kunnen voor hulp terecht bij de SWW. De gegevens van de inwoners zijn alleen bekend bij de gemeente want daar moet de inwoner zich melden om voor de regeling in aanmerking te komen. Er zijn diverse gemeenten die al een webwinkel voor de minima hebben gelanceerd en de resultaten zijn goed.

3.2.2 Armoedeval verminderen en werk stimuleren

We gaan onze minimaregelingen vaststellen op een inkomenstoets van 120% in plaats van 110% van het sociaal minimum. We trekken hiermee de grens gelijk met de inkomensgrens die organisaties als de Stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport & Cultuur en de Voedselbank hanteren. Ook bij de toekenning van de energietoeslag hebben we eerder een inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum gehanteerd. Met de hogere inkomensgrens kunnen meer huishoudens gebruik maken van minimaregelingen waardoor zij beter in hun basisbehoeften kunnen voorzien. Deze inkomensgrens sluit ook beter aan bij het inkomensniveau van het wettelijk minimuminkomen. Een groot deel van onze inwoners met een uitkering c.q. inkomen van 100% of 110%, zal bij aanvaarding van werk niet meer dan 120% van de bijstandsnorm verdienen. Zo houden deze mensen recht op diverse regelingen en is er dus geen sprake van armoedeval.

3.3 Alle kinderen kunnen meedoen

We zorgen dat kinderen volop kunnen deelnemen aan schoolse, sportieve en culturele activiteiten. Bovendien willen we hun perspectieven verbreden door kansen tot ontwikkeling te bieden. Het zijn belangrijke voorwaarden om de generatiearmoede te doorbreken. De aanpak hiervoor wordt beschreven in de nota Jeugd. Deze aanpak versterken we met 2 interventies die hieronder worden beschreven.

3.3.1 Versterken van financiële kennis bij jongeren

Het is belangrijk dat kinderen al op jonge leeftijd leren omgaan met geld. Vooral op scholen in kwetsbare wijken blijft deze kennis bij kinderen vaak achter ten opzichte van kinderen op andere scholen. Veel kinderen weten niet hoeveel ze hebben te besteden. Ze krijgen dit vaak ook niet mee vanuit hun

thuisituatie. Dat is vooral een risico als ze 18 jaar worden en daarmee zelfstandig en verantwoordelijk. Met behulp van budgetlessen willen we kinderen leren om te gaan met geld. We nemen deze lessen op in het preventiemenu waarmee we werken voor de scholen in de gemeente.

3.3.2 Betere toekomstkansen en meer succes op de lange termijn

Het Jeugd Educatiefonds (JEF) wil de ontwikkelingskansen van kinderen die in armoede opgroeien, vergroten. Zo kunnen de toekomstkansen van deze kinderen worden versterkt. Met ondersteuning van JEF willen we als gemeente onderwijsachterstanden voorkomen en oplossen en de onderwijsprestaties van alle kinderen verder verbeteren. Dit draagt bij aan de kansen voor de toekomst voor alle kinderen. JEF werkt samen met diverse partners, zoals scholen, leerkrachten en andere maatschappelijke partners.

Door afspraken te maken met JEF kunnen we profiteren van de expertise van de betrokken partners.

Door deze aanpak te kiezen, laten we zien dat we ons inzetten voor het welzijn en gelijke kansen voor alle kinderen in Hoogeveen, ongeacht hun achtergrond of thuisituatie.

3.4 We investeren in relaties tussen mensen en we werken naar de bedoeling

3.4.1 We investeren in samenwerking en samenhang

Tijdens de armoedeconferentie was er veel aandacht voor onderlinge samenhang en verbinding. Alleen op basis van goede samenwerking is het mogelijk om op het gebied van armoedebestrijding stappen te zetten voor de inwoners van Hoogeveen. De oproep was om bestaande samenwerkingsstructuren te versterken en partijen die daarop nog niet aangehaakt zijn, aan te sluiten. De uitwerking van deze oproep krijgt vorm in deze actie.

Voor een succesvolle uitwerking is het belangrijk dat partners die dagelijks in contact staan met de doelgroep hun inzichten delen over wat werkt en wat niet. We willen dus met regelmaat het gesprek voeren en onze kennis delen om te komen tot effectieve oplossingen. Tot de partners behoren ook vrijwilligersorganisaties. In de gesprekken kunnen we heel effectief werken en de verschillende taken bespreken en afspreken. Zo kunnen vrijwilligersorganisaties hun grenzen aangeven en bewaken waardoor we overbelasting kunnen voorkomen.

Delen van informatie is in deze aanpak van groot belang. Tegelijk hebben we te maken met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) die eisen stelt aan het verwerken van persoonsgegevens. We maken, binnen de grenzen die hieraan gesteld zijn, het delen van informatie mogelijk. Een voorbeeld van hoe dit kan is 'Sinc', een werkportaal dat wordt gebruikt door onder andere Loket Geldzaken, Schuldhulpmaatje en Humanitas.

Werksessies als opstap voor een jaarlijkse bijeenkomst

In een aantal werksessies gaan we aan de slag met het versterken van onze samenwerking. We kijken vanuit de bestaande samenwerking naar kansen om het samen nog beter aan te pakken. Het zorgt voor verbinding tussen partners en het zorgt voor inzicht in de verschillende voorzieningen. Dit overzicht is van belang voor inwoners. De werksessies zijn een opstap naar een jaarlijkse bijeenkomst met betrokken partners en professionals.

3.4.2 We werken vanuit de bedoeling

We stellen de inwoners centraal, versterken hun stem en luisteren oprecht naar behoeften, zorgen en ideeën. Zo willen we komen we tot een constructieve dialoog gezamenlijke effectieve oplossingen die aansluiten bij de wensen en belangen van onze inwoners.

Onze communicatie en dienstverlening is ondersteunend aan dit doel. We zorgen voor goede toegankelijkheid, halen drempels weg en we zijn bereikbaar. We zijn gericht op samenwerking en spreken duidelijke en vriendelijke taal, in gesprekken en in onze informatievoorziening. Deze informatievoorziening krijgt vorm in diverse middelen, zoals het Torentje, social media en een nieuwsbrief voor mensen met een uitkeren. Ook zorgen we dat onze partners onze regelingen kennen.

We zetten verder in op de volgende thema's:

- **Informatieverstrekking over ondersteuning**

Het is belangrijk dat onze informatie de mensen bereikt die dit nodig hebben. Dat geldt zowel voor de vindbaarheid van de informatie als voor de begrijpbaarheid. Informatie over voorzieningen en ondersteuningsmaatregelen is onder andere te vinden via een brochure met een sociale kaart, de voedselbank, kledingbank, bibliotheek, kerken, buurt- en dorpshuizen, lokale en regionale media zoals de woensdagkrant en RTV Drenthe.

In een brochure geven we een overzicht van de voorzieningen en organisaties waar inwoners gebruik van kunnen maken en waar inwoners terecht kunnen met vragen over geldzaken. Deze brochure geeft partners en inwoners goede toegang hebben tot informatie en lokale ondersteuningsmogelijkheden. We geven halfjaarlijks een minimakrant uit met daarin informatie over veranderingen en ontwikkelingen.

- **Overgang naar 18+**

De overgang naar 18 jaar is een bijzonder moment in het leven. Volgens de wet is dat het moment dat een mens volwassen is en daar horen rechten en ook plichten bij. Voor sommige jongeren geldt dat het niet helemaal duidelijk is welke (financiële) gevolgen deze overgang voor ze heeft. Het is belangrijk jongeren hierover te informeren zodat ze zich kunnen voorbereiden op de verantwoordelijkheden en rechten die horen bij deze leeftijd. Zo kunnen ze zelfverzekerd deze nieuwe fase beginnen waarin ze weloverwogen beslissingen kunnen nemen. Op langere termijn kan dit bijdragen aan hun persoonlijke ontwikkeling en welzijn. Prowijz, onze integrale toegang binnen de eenheid dienstverlening en activering, richt zich op jongeren en jongvolwassenen van 17-18 jaar bij de overgang naar 18+. De financiële voorlichting en begeleiding wordt hierin meegenomen.

- **Eén regisseur per gezin**

Wanneer een gezin vanuit meerdere partijen hulp ontvangt, is het belangrijk om het overzicht en de voortgang goed in de gaten te houden zodat de juiste ondersteuning geboden kan worden en problemen effectief aangepakt worden. We zetten hiervoor een regisseur in in gezinnen waar dat nodig is. Verder gaan we werken met sociale teams en zetten we Prowijz in.

Regisseur

Een regisseur per gezin kan helpen door regie te houden en samenhang te bevorderen, zodat de problemen effectief aangepakt en beheersbaar worden. Niet in elk gezin zetten we een regisseur in. We wegen dit zorgvuldig af en wijzen alleen toe dat absoluut noodzakelijk is om de problemen adequaat aan te pakken.

Prowijz

Prowijz is een interne werkwijze binnen de toegang waarin integraal wordt gekeken naar het aanbod om ervoor te zorgen dat het goed op elkaar aansluit. Dit initiatief draagt bij aan het creëren van samenhang in de hulpverlening. Een specifiek aandachtspunt binnen Prowijz is de ondersteuning van jongeren tussen 16 en 27 jaar, om te voorkomen dat zij tussen wal en schip raken.

Sociale teams

De bestaande sociale teams zijn in staat alle signalen samen te brengen. Bij meervoudige en complexe problematiek kan dit team een regisseur inschakelen en/of contact leggen met de toegang of Prowijz.

- **Maatwerk**

Maatwerk gaat om het vinden van een oplossing op maat voor de inwoner. Ieder mens en iedere situatie heeft unieke kenmerken en daarom is het belangrijk een oplossing te vinden die daar echt bij past. Door maatwerkoplossingen aan te bieden, voelen inwoners zich eerder begrepen en geholpen op een manier die voor hen het meest effectief is. Hulpverleners kunnen hierbij de omgekeerde toets toepassen, waarbij ze kijken naar wat er nodig is en niet eerst naar wat de wet voorschrijft. Op deze manier is het mogelijk maatwerk te bieden zonder willekeur te creëren. Stress-sensitief werken is de 'mindset', die de basis vormt voor het goed uitvoeren van de omgekeerde toets. Als gemeente gaan we aan onze partners een collectieve training aanbieden in stress-sensitief werken en omgekeerde toets.

- **Inzet ervaringsdeskundigen**

De ervaringen en inbreng van mensen die ervaring hebben met het leven in armoede, zijn bijzonder waardevol. We blijven daarom ervaringsdeskundigen uitnodigen om mee te denken én mee te werken aan een effectieve aanpak van armoedebestrijding. Zo werken we vanuit ervaringen samen met belanghebbenden aan de armoede aanpak binnen de gemeente. Deze inzet borgen we in de uitvoering van onze gemeentelijke organisaties en de partners waarmee we samenwerken.

4 Armoede

4.1. Wat is armoede?

Volgens de “Dikke van Dale” is armoede:

ar·moe, ar·moe·de (*de; v(m)*)

1 toestand van iemand die weinig of onvoldoende geld heeft om van te leven (tegenstelling: rijkdom): *het is er armoe troef* er heerst daar altijd grote armoede; in armoede leven; van armoe iets doen omdat je niets beters kunt bedenken

2 gebrek aan iets: *armoede*

Zo eenvoudig als hierboven laat armoede zich niet omschrijven. Wat armoede is en hoe armoede wordt ervaren is niet heel eenvoudig vast te stellen en is daardoor behoorlijk complex. Met simpelweg een dak boven je hoofd, geen honger en toegang tot de zorg ben je er nog niet.

Zowel het Sociaal Cultureel Planbureau (CPB) als het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) leggen de relatie met bestaanszekerheid en inkomen als ze betekenis geven aan armoede. Een inkomen kan laag zijn wanneer het een uitkering betreft, maar ook bij werkenden en zelfstandigen kan een inkomen laag zijn.

Maar armoede is meer dan dat. Naast het financiële onderdeel heeft armoede ook een sterk sociaal onderdeel, bijvoorbeeld of men meedoet, of wanneer men dezelfde kansen heeft. Daarnaast is er, zeker niet onbelangrijk de gevoelskwestie of iemand zich arm voelt en het zo beleeft. Definities van armoede zeggen daarmee niets over hoe armoede ervaren wordt.

4.2. Armoede is een ingewikkeld probleem

Met een deel van onze inwoners gaat het helaas minder goed. Zij profiteren nauwelijks van economische voorspoed en lijden onder de stress die het leven met weinig geld met zich meebrengt. Dat leidt vaak tot een opeenstapeling en versterking van problemen zoals werkloosheid, slechte gezondheid en sociaal isolement. Armoede en schulden vormen dus een lastig geheel met zaken die elkaar beïnvloeden. Het probleem is ingewikkeld, bestaat uit veel onderdelen en is hardnekkig. Kant-en-klare oplossingen zijn er niet en (deel)oplossingen komen vanuit veel verschillende kanten. Het is onmogelijk om het vraagstuk met één beleidsmaatregel of één partij in één keer op te lossen. Armoedebeleid is een schakel in de keten.

4.3. Opgroeien in armoede

Armoede begint al bij de geboorte, soms zelfs nog eerder. Veel kinderen die nu in armoede leven groeien ook op in armoede. Dit is van grote invloed op hun sociale en emotionele ontwikkeling. Hoe langer een gezin geldgebrek heeft, des te groter is de kans op nadelige gevolgen voor het welbevinden en de ontwikkeling van de kinderen. Armoede zorgt voor veel stress binnen gezinnen. Deze variëren van sociale

uitsluiting tot psychische problemen. Wie als kind met geldzorgen wordt geconfronteerd, loopt bovendien meer risico op latere leeftijd in een vergelijkbare situatie terecht te komen. Veel kinderen voelen zich gevangen in armoede en zien geen uitweg om aan armoede te ontkomen. Vaak worden deze kinderen niet geholpen of begeleid, zowel op school als in het maatschappelijk leven om zich aan armoede te onttrekken. Dat dit van grote invloed is en bepalend voor hun verdere leven is vanzelfsprekend.

Er is een mogelijk effect op de psychosociale ontwikkeling:

- Minder goede hersenontwikkeling en cognitieve vaardigheden (inclusief laaggeletterdheid);
- In arme gezinnen zijn heel weinig kinderen veilig gehecht;
- Armoede is een belangrijke risicofactor voor kindermishandeling;
- Schoolprestaties zijn lager, vooral als gevolg van het lagere opleidingsniveau van de ouders;
- Grotere kans op voortijdig schoolverlaten, zelfs wanneer de betreffende jongere goed mee kan komen op school;
- Armoede is een risicofactor voor jeugdcriminaliteit;
- Risicogroepen voor armoede hebben een slechtere gezondheid;
- Personen met een lage sociaaleconomische status roken en drinken meer, eten minder groenten en fruit en bewegen minder. Deze combinatie van sociaaleconomische status en gezondheid veroorzaakt een verschil in levensverwachting. Het verschil in levensverwachting tussen laag- en hoogopgeleide mannen en vrouwen is respectievelijk 6,9 en 5,7 jaar.
- Risico op armoede op volwassen leeftijd.

4.4. Armoedeval

Wanneer een huishouden (zowel alleenstaanden als echtparen met en zonder kinderen) er financieel op achteruit gaat wanneer het inkomen uit werk toeneemt, spreekt men over armoedeval. Deze armoedeval kan zowel voorkomen op het moment dat iemand vanuit de bijstand betaald werk gaat verrichten, als op het moment dat iemand met een laag inkomen zijn/haar inkomen uit werk verhoogd ziet worden. Als zij werken, is er een kans dat zij toeslagen en andere vormen van inkomensondersteuning kwijtraken. Dit houdt hen als het ware gevangen in de 'val' van de voorzieningen. In het eerste geval zou het voor een huishouden vanuit financieel oogpunt dus helemaal niet aantrekkelijk zijn om betaald werk te verrichten, terwijl in het tweede geval het alleen niet aantrekkelijk zou zijn om het inkomen uit werk verder vergroot te zien worden, door bijvoorbeeld een toename van het aantal werkuren.

Het idee dat werk moet lonen is sterk verankerd in onze samenleving. Als iemand gaat werken, of meer uren gaat werken, dan wordt verwacht dat deze persoon er ook financieel op vooruit zal gaan. Daarnaast wordt werken niet gestimuleerd als hier financieel nadeel van ondervonden wordt, met als mogelijk gevolg dat mensen lang(er) in een uitkeringssituatie blijven. Dit is een ongewenste situatie mede omdat meer werken of voorzieningen erop gericht zijn de inkomenspositie van deze huishoudens juist te verbeteren. Uit onderzoek is gebleken dat het risico op armoedeval het grootst is bij alleenstaande ouders met jonge kinderen die naar school gaan.

4.5. Financiële stress

Armoede heeft in vele opzichten invloed op onze inwoner. Het is meer dan alleen het hebben van een laag inkomen. Uit onderzoek blijkt dat lang leven in armoede samen met de stress daarvan, gevolgen kan hebben op het denkvermogen van mensen. Hierbij daalt het IQ. Sommigen zijn niet meer in staat om naar de lange termijn te kijken. Ze richten zich met name op het oplossen van problemen op korte termijn. Dit kan op korte termijn leiden tot steeds onverstandigere beslissingen, die grote gevolgen kunnen hebben op meerdere leefgebieden. Opgroeien met stress kan grote en langdurige gevolgen hebben voor kinderen, met (nadelige) gevolgen voor de rest van hun leven. Armoede heeft duidelijk negatieve gevolgen voor mensen en de samenleving als geheel. Het leidt tot gevoelens van minderwaardigheid, sociale uitsluiting en minder meedoen. Cruciaal is hierbij de schaamte die vaak met armoede samengaat. Veel mensen vinden het moeilijk om over hun armoede of geldzorgen te praten. Dit kan grote negatieve gevolgen hebben, omdat er geen of te laat hulp wordt gevraagd. Hierdoor lopen relatief lage financiële achterstanden in snel tempo op tot problematische schulden en ontstaat er een vicieuze cirkel.

5 Armoede op landelijk niveau

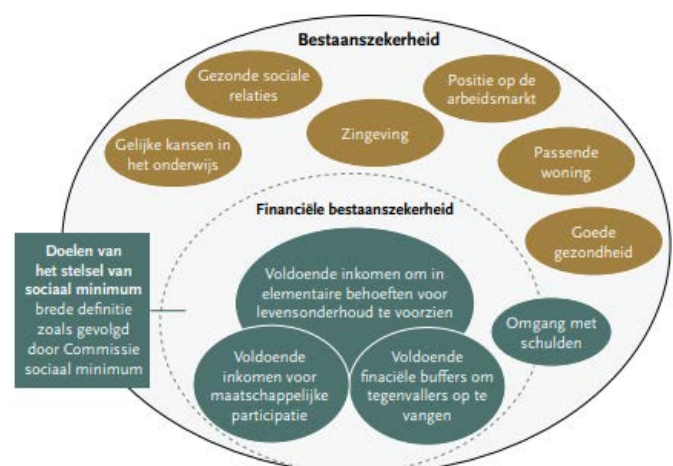
Het Rijk schetst de overkoepelende contouren van wet- en regelgeving die tot doel hebben om voldoende inkomen voor iedereen te waarborgen. Voorbeelden hiervan zijn de Participatiewet, die bepaalt wie in aanmerking komt voor bijstand, en de Wet op het Minimumloon. Ook het Toeslagenstelsel, dat omvat huurtoeslag, zorgtoeslag en kinderopvangtoeslag, valt onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. Jaarlijks wordt door het Rijk in overleg met de sociale partners centraal de hoogte van het sociaal minimum en de daarbij behorende bijstandsnormen vastgesteld. Deze normen gelden voor alle burgers van Nederland.

De gemeente draagt een gedeelde verantwoordelijkheid in de uitvoering van deze nationale wetten. Hieronder valt ook het vormgeven van het armoedebeleid. Binnen dit domein dienen de gemeentelijke instanties doeltreffende maatregelen te treffen om armoede te voorkomen en tot een minimum te beperken. De koers en ontwikkeling van nationaal beleid vormen de leidraad die richting geeft aan de aanpak op lokaal niveau.

We onderschrijven de drie pijlers uit het essay 'Bestaanszekerheid als belofte' van de VNG

- De eerste pijler van bestaanszekerheid is inkomenszekerheid. Naast de hoogte van inkomen moeten we ook de kosten van levensonderhoud (sociale basisvoorzieningen) hierbij betrekken en de voorspelbaarheid van het inkomen.
- De tweede pijler is werkzekerheid. Wanneer we werkzekerheid niet betrekken kunnen we wel inkomensprikkels geven om mensen te activeren, maar zullen ze nog niet aan de slag gaan omdat ze geen zekerheid hebben. Ook is het de praktijk dat mensen liever deels in een uitkering blijven die zekerheid geeft dan in flexibele baantjes de terugvordering van toeslagen af te wachten.
- De derde pijler is een overheid die uitgaat van vertrouwen en vanuit empathie weet te werken; de menselijke maat. De overheid moet ervan uitgaan dat inwoners in de basis de regels willen volgen en proberen het juiste te doen. Het wantrouwen dat de overheid in inwoners heeft gesteld is overgeslagen naar inwoners die de overheid wantrouwen én mijden.

De landelijke commissie 'Sociaal minimum' heeft in juni van 2023 een eerste rapport uitgebracht waarin zij als vertrekpunt voor een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum drie stelseldoelen hanteren: inkomensbescherming, sociale participatie en activering. Naast de drie doelen onderscheidt de Commissie vier stelselvereisten: voorspelbaarheid, toegankelijkheid, uitvoerbaarheid en houdbaarheid. De Commissie gebruikt dit toetsingskader om de toereikendheid van het huidige stelsel van het sociaal minimum te beoordelen en voorstellen te doen voor een vernieuwd stelsel. Schematisch wordt het als volgt weergegeven.

In de Participatiewet, de wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en het besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) zijn de wettelijke gemeentelijke taken en de ruimte vastgelegd. Gemeenten hebben een wettelijke taak met betrekking tot het uitvoeren van de algemene en bijzondere bijstand en met betrekking tot schuldhulpverlening. Bijzondere bijstand is bedoeld om in bijzondere persoonlijke gevallen inkomensondersteuning te bieden. Schuldhulpverlening heeft tot doel mensen met problematische- of dreigende schulden te ondersteunen, liefst naar een toekomst zonder schulden. Wettelijke taken:

De individuele inkomensvoet.

De gemeente mag zelf de hoogte van de voet bepalen en wanneer men voor de voet in aanmerking komt. In Hoogeveen hanteren we de inkomensgrens tot 110% van het sociaal minimum.

Studietoelage.

Deze toelage is bedoeld voor studenten die wegens een chronische ziekte of medische beperking niet in staat zijn om naast hun studie inkomsten te verwerven.

Bijzondere bijstand.

De bijzondere bijstand is bedoeld als inkomensondersteuning in bijzondere gevallen en in bijzondere omstandigheden. In Hoogeveen hanteren we de inkomensgrens voor de bijzondere bijstand tot 110%¹ van het sociaal minimum.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

De gemeente kan gemeentelijke belastingen kwijtschelden. De kwijtschelding geschiedt volgens de 'Regeling Kwijtschelding belastingen medeoverheden'.

Huurtoelage.

De huurtoelage, een inkomensafhankelijke toelage, is een tegemoetkoming in de huurkosten van de Nederlandse overheid voor huurders die in verhouding tot hun inkomen veel huur betalen. De huurtoelage wordt verstrekt door de belastingdienst.

Zorgtoelage.

De zorgtoelage, een inkomensafhankelijke toelage, is een financiële tegemoetkoming in de premie van een zorgverzekering vanwege een laag inkomen. De zorgtoelage is bedoeld om de zorgpremie voor iedereen betaalbaar te houden. De zorgtoelage is niet afhankelijk van de individuele ziektekosten.

Intergenerationele armoede in de Veenkoloniën

De Rijksuniversiteit Groningen (RuG) heeft afgelopen jaren een onderzoek uitgevoerd naar effectieve randvoorwaarden voor flexibiliteit en effectiviteit in het doorbreken van intergenerationele armoede. De conclusie is dat het doorbreken van intergenerationele armoede een benadering vereist die gericht is op

¹Onderstaande bedragen zijn 110 % van de bijstandsnorm van 1 juli 2023

Alleenstaande	€ 1.271,37 excl. VT
Alleenstaande ouder	€ 1.271,37 excl. VT
Echtpaar	€ 1.816,23 excl. VT

families. Iedere familie is anders en heeft te maken met haar eigen manieren van armoede-overdracht. Daarnaast wordt aanbevolen om zes randvoorwaarden te creëren die het individu of het gezin in armoede centraal zetten. Dit schept een raamwerk om intergenerationele armoede, in al haar diversiteit, succesvol aan te pakken. Aan de lokale overheid en partners wordt geadviseerd om:

- Op verschillende manieren in mensen te investeren om zo gelijke kansen te creëren.
- De 6 randvoorwaarden voor een effectieve doorbraak van (intergenerationele armoede) in beleid en ondersteuningspraktijk te creëren: samenhang, samenwerking, tijd en ruimte voor professionals, lange termijn en continuïteit in de aanpak, langdurige relaties, en kennisuitwisseling over effectieve interventies en programma's.
- De drukte en complexiteit van de huidige (intergenerationele) armoede aanpak terug te brengen door het aantal maatschappelijke organisaties en interventies te verminderen.
- De effectiviteit van interventies en programma's structureel te evalueren.

Het onderzoek van de RuG is de basis voor de inrichting van het programma van de Alliantie van Kracht. De Alliantie van Kracht is een netwerk dat samen met de bewoners uit het Drents-Groningse veenkoloniale gebied werkt aan het doorbreken van overerfbare armoede.

Uitwerking rijksbeleid; de Miljoenennota 2024

Met het presenteren van de Miljoenennota op Prinsjesdag heeft het kabinet de plannen voor 2024 ontvouwd. Enkele 'highlights' uit de miljoenennota op het gebied van armoedebestrijding

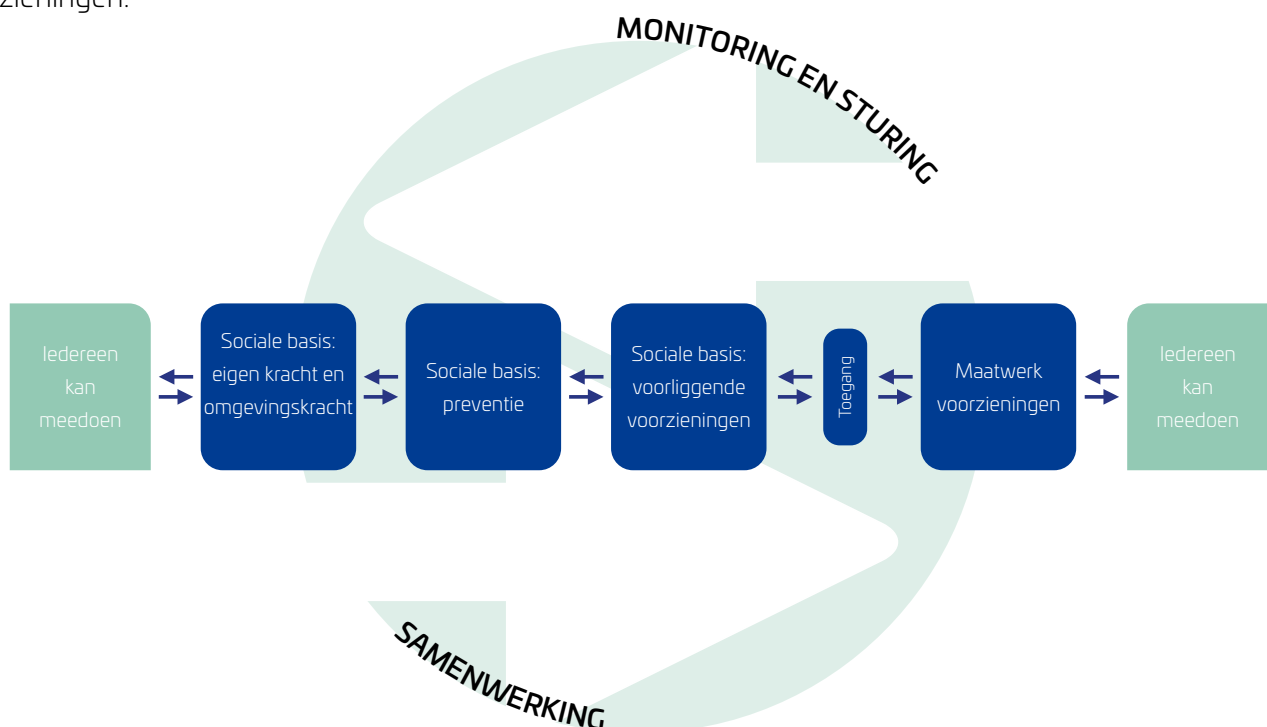
- Het kabinet wil € 2 miljard uittrekken voor koopkrachtverbetering voor lagere en middeninkomens en voor armoedebestrijding. Gezinnen met kinderen hebben volgend jaar een plus van 2,4 procent, de hoogste inkomens een plus van 1,5 procent. Uitkeringsgerechtigden krijgen er 0,7 procent bij.
- Het kabinet wil voorkomen dat armoede overgaat van generatie op generatie. Om te komen tot een halvering van het aantal kinderen dat opgroeit in armoede heeft het versterken van bestaanszekerheid van gezinnen dan ook prioriteit. Om te zorgen dat ieder kind mee kan doen, geeft het kabinet onder andere subsidie aan het samenwerkingsverband 'Sam& voor alle kinderen'.
- Ook volgend jaar zijn er gratis schoolmaaltijden beschikbaar voor leerlingen die dit het hardste nodig hebben. Het kabinet trekt hiervoor € 166 miljoen uit.
- Het kabinet blijft met kracht inzetten op de preventie van geldzorgen om waar mogelijk te voorkomen dat geldzorgen ontstaan en dat dreigende of beginnende geldzorgen niet uitgroeien tot schuldenproblematiek of langdurige armoede. Dit doet het kabinet door voortzetting van de inzet op financiële educatie in het basis-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs, door het eerder bereiken en in beeld krijgen van mensen met (dreigende) geldzorgen.
- Voor 2024 wordt in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld, zodat gemeenten extra kunnen inzetten op het gebied van vroegsignalering en bijzondere bijstand.

6 Armoede in Hoogeveen

6.1. Terugblik

Eind 2016 is het beleidsplan 'Aanpak armoede en schulden 2016 – 2020' vastgesteld door de gemeenteraad van Hoogeveen. Sindsdien zijn er veel stappen gezet op het gebied van bestrijding van armoede en schuldhulpverlening. Echter, de wereld om ons heen is ook veranderd. Denk alleen al aan de gevolgen van de Coronacrisis, de Energiecrisis en de Toeslagenaffaire. Mede hierdoor is ook het beeld rondom geldzorgen en de dienstverlening die nodig is om mensen hierbij te ondersteunen veranderd. Dit wordt onderbouwd door tal van onderzoeken die laten zien wat de gevolgen zijn van chronische stress als gevolg van schaarste in geld en het hebben van financiële problemen.

Na de vaststelling van het beleidsplan in 2016 en de daaropvolgende stappen in armoedebestrijding, heeft de gemeente Hoogeveen de afgelopen jaren gewerkt aan een herontwerp van het Sociaal Domein, waarbij we het beleid op het gebied van jeugdhulp, WMO, participatie en schuldhulpverlening hebben aangepakt. Een belangrijke aanleiding hiervoor was dat de afgelopen jaren de vraag naar zorg en ondersteuning is gestegen. Hierdoor ontstond er een noodzaak om als gemeente in te spelen op de vraag en grip te krijgen op de daaraan verbonden kosten. Het herontwerp ziet in het gezamenlijk versterken van de sociale basis de belangrijkste kans om de ondersteuning te verbeteren en de kosten te verminderen. Met de sociale basis wordt bedoeld: de verbanden waardoor iedereen kan meedoen aan de samenleving. Mensen redden zich samen met hun sociaal netwerk in hun eigen omgeving. Lukt dit niet dan dient laagdrempelige ondersteuning dichtbij te zijn. Die laagdrempelige ondersteuning gaat de gemeente versterken door maatwerk voorzieningen om te buigen naar preventie en algemene voorliggende voorzieningen. Daarnaast zal er worden geïnvesteerd in het nog beter samenwerken met inwoners en partners. Daarbij staat voorop wat de inwoner nodig heeft en niet waar hij volgens de wet recht op heeft. Naast het versterken van de sociale basis, gaat de gemeente meer regie voeren op de ondersteuning van huishoudens met meerdere voorzieningen.

Door de sociale basis te versterken en door meer regie te voeren bij huishoudens met meerdere voorzieningen, denkt de gemeente een kostenbesparing te kunnen realiseren op de uitgaven in het sociaal domein zonder dat dit koste gaat van de kwaliteit van geleverde zorg. Tot slot wordt er in het programmaplan ook een specifieke doelgroep benoemd die vanuit de gemeente de aankomende jaren extra aandacht behoeft. Het gaat hierbij om inwoners met een financiële kwetsbaarheid. Juist deze inwoners zijn gebaat bij de doorontwikkeling van de armoede aanpak.

De ambitie en de leidende principes uit het herontwerp sociaal domein vormen de basis voor de werkwijze de komende jaren. Ze zijn de kapstok voor het beleid en de uitvoering van het sociaal domein. Ze brengen samenhang binnen het sociaal domein en hebben de volgende functies:

1. Als gemeente zijn we onderdeel van de samenleving en werken we samen met onze inwoners en partners	We bepalen als gemeente niet zelfstandig wat er wel of niet moet gebeuren aan ondersteuning. We voeren daarover het gesprek, altijd mét inwoners (jong en oud) en partners, niet óver.
2. Afspraken vooraf, vertrouwen tijdens het proces en verantwoording achteraf (inhoud en financieel)	We maken vooraf goede afspraken met aanbieders/partners en inwoners, op hoofdlijnen of resultaten en niet op detail. We geven vertrouwen tijdens het proces aan professionals en inwoners. Met een verantwoording achteraf nemen we elkaar serieus. Zo houden we een goede balans tussen blind vertrouwen en star wantrouwen.
3. In onze dienstverlening staat centraal wat de inwoner nodig heeft	Dus niet 'waar heeft u recht op' maar 'wat heeft u nodig'. En niet werken vanuit de diverse wetten maar vanuit het probleem van en de duurzame oplossing voor de inwoner.
4. We streven naar duurzame oplossingen en zoeken deze in deze volgorde: 1. Eigen kracht 2. Omgevingskracht 3. Algemene voorliggende voorzieningen 4. Maatwerkvoorzieningen	De volgorde is van belang: 'Wat kunt u zelf en wat kan uw sociale netwerk voor u doen? Bij welke algemene voorliggende voorzieningen kunt u aanschuiven met anderen om u verder te helpen? Als dit alles niet aan de orde is, welke maatwerkvoorziening is er dan voor u?' Met duurzaam bedoelen we een positief effect ook op de langere termijn.
5. We werken vanuit het principe positieve gezondheid aan 'normaliseren'	Er zijn problemen die bij het leven horen en geen ondersteuning van instanties nodig hebben. We moeten niet altijd problematiseren maar ook normaliseren en de-medicaliseren. 'Positieve gezondheid' is een andere manier van kijken naar gezondheid en ziekte. Daarbij staat veerkracht en 'wat kun je wel' centraal in plaats van beperking en 'wat kun je niet'.
6. Bij elk huishouden waarvoor ondersteuning geldt, is duidelijk bij wie de regie ligt	We gaan uit van eigen regie van de inwoner. Waar nodig ondersteunen we bij eigen regie. Waar nodig nemen we de regie over. Zodra het kan schalen we weer af. Die afweging vraagt veel van de professional, steeds gericht op een duurzame oplossing voor de inwoner. Duidelijkheid over regie gaat ook over coördineren van de ondersteuning als meerdere sociaal-domeinvoorzieningen aan de orde zijn.
7. We blijven binnen de financiële kaders	We voeren onze taken uit binnen de financiële kaders die de gemeenteraad stelt.

Onze doelstellingen in hoofdstuk 2 en onze interventies in hoofdstuk 3 gaan uit van de leidende principes uit het Herontwerp Sociaal Domein.

Welke groepen hebben het meeste risico op armoede?

Uitkeringsgerechtigden

Bij huishoudens die voornamelijk van een bijstandsuitkering of een verwante sociale voorziening (bijvoorbeeld een Wajong-uitkering) moeten rondkomen, is het risico om in armoede te raken het grootst. Van deze huishoudens heeft 40% bovendien al minstens vier jaar een laag inkomen. Ook onder ontvangers van een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering is het risico groot.

Werkende armen

Een groep die vaak wordt vergeten zijn de mensen die een betaalde baan hebben, maar te weinig verdienen om van rond te komen. Hoe beperkter de werkweek, hoe hoger de kans op armoede. Werk wordt als hét middel gezien om uit de armoede te komen, maar dit lukt niet altijd. Van alle volwassenen in armoede heeft een derde betaald werk als belangrijkste eigen inkomensbron. De werkende armen lopen vaak ondersteunende maatregelen mis, zoals kwijtschelding, huur- en zorgtoeslag omdat hun inkomen net te hoog is. Per saldo blijft er onder de streep te weinig over om aan alle verplichtingen te voldoen. Ook de mensen met de lagere en middeninkomens vallen in de risicogroep en mogen hierbij niet vergeten worden.

ZZP'ers en flexwerkers

De coronapandemie heeft voor meer arbeid gerelateerde veranderingen gezorgd dan normaal. Vooral flexwerkers en zelfstandigen hebben meer last gehad van de contactbeperkende coronamaatregelen. Mensen in bepaalde sectoren kunnen (tijdelijk) onder de lage-inkomensgrens zijn uitgekomen. Daarnaast hebben veel zelfstandigen geen recht op een werkloosheidsuitkering, waardoor ze terugvallen op bijzondere bijstand. Hierdoor is de kans dat zelfstandigen onder de lage-inkomensgrens komen groter dan bij mensen in loondienst.

AOW'ers met een klein of geen pensioen

Met de meeste AOW'ers gaat het gelukkig goed, zij hebben geen financiële zorgen of hebben een buffer voor onvoorziene uitgaven. Een derde van de gepensioneerden geeft echter aan moeite te hebben met rondkomen en 21 procent maakt zich zorgen over hun financiële situatie. Dit zijn voornamelijk gepensioneerden met een klein pensioen of een gedeeltelijke Aow. Zij hebben niet die financiële buffer om onverwachte uitgaven te kunnen opvangen. Daarbij zijn er gepensioneerden die extra kwetsbaar zijn en een AOW-inkomen onder het bestaansminimum ontvangen. Zij hebben dan mogelijk wel recht op aanvullende inkomensondersteuning naast de AOW, maar niet iedereen die er recht op heeft vraagt deze aan en weet de weg te vinden.

Inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond

Deze groep is sterk gegroeid mede door de recente mondiale ontwikkelingen. Het cultuurverschil is groot,

zo wordt het Nederlands vaak onvoldoende beheerst en is de kans op betaald werk daardoor klein. De armoede en stress die dit veroorzaakt verslechteren de gezondheid en maken het juist moeilijker om op zoek te gaan naar werk. Naast dat werk zorgt voor een dagbesteding en sociale contacten, willen vluchtelingen zich nuttig voelen en graag een bijdrage leveren aan de maatschappij.

Jeugd en gezinnen

Geldzorgen zijn er niet alleen in gezinnen op of onder de armoedegrens, maar ook in gezinnen met een inkomen van 120 tot 130% van het sociale minimum. Sommige kinderen en jongeren lopen meer risico op armoede dan anderen. Armoede komt in absolute aantallen het meest voor in autochtone gezinnen met in elk geval één werkende ouder. Het gaat dan bijvoorbeeld om mensen die weinig uur werken en/of een laag uurloon ontvangen in sectoren als schoonmaak, horeca en retail. Relatief gezien lopen kinderen van alleenstaande ouders, vluchtelingen, ouders met een migratieachtergrond of met een uitkering, laaggeletterde ouders en/of ouders met een licht verstandelijke beperking het grootste risico op armoede.

6.2. De cijfers

Hoogeveen kent relatief veel mensen met een lage sociaaleconomische status (lage SES). Dit komt tot uiting in de volgende punten:

- Van alle Drentse gemeenten heeft Hoogeveen het laagste gemiddeld inkomen.
- Het aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen ligt in Hoogeveen iets hoger dan in de provincie Drenthe, maar lager dan landelijk. Dat geldt ook voor het aandeel huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociale minimum. Het aandeel huishoudens met een inkomen tot 120% of 130% van het sociale minimum is in de gemeente Hoogeveen iets hoger dan landelijk.
- Hoogeveen is de gemeente met het laagste gemiddelde opleidingsniveau in Drenthe. Zo heeft 35% van de bevolking vanaf 17 jaar geen startkwalificatie (hoogste percentage in Drenthe)
- 7,0% van de huishoudens in Hoogeveen heeft problematische schulden. In Drenthe hebben alleen de gemeenten Emmen (9,0%) en Assen (7,4%) een hoger percentage
- Ruim 7% van de Hoogeveense huishoudens heeft te maken met energiearmoede (Bron: TNO, Energiearmoedekaart 2022).
- Laaggeletterdheid scoort in Hoogeveen relatief hoog met 14% van de bevolking tegenover een gemiddelde van 12% in de gehele provincie Drenthe en landelijk.
- 6,2% van de Hoogeveense kinderen woont in een huishouden met een inkomen tot de lage inkomensgrens en loopt het risico in armoede te vallen (Bron: Kinderen met armoederisico, CBS, 2022). Armoede is een belemmerende factor om succesvol op te groeien (kansengelijkheid). Vooral kinderen uit eenoudergezinnen lopen risico op armoede.
- Armoede is een voorspeller van onderwijsachterstand, relatief veel kinderen in Hoogeveen lopen meer risico op een onderwijsachterstand (17% van de kinderen verlaat het basisonderwijs met een achterstand van 2 jaar).

Bron: CBS-statline, 2022

6.3. Wat doen we nu

Er zijn lokale minimaregelingen om inwoners te ondersteunen en invloed uit te oefenen op de oorzaken van armoede. Daarnaast bieden we diverse regelingen in samenwerking met vrijwilligersorganisaties gericht op het kunnen deelnemen aan sport of cultuuractiviteiten. In bijlage 1 vindt u een uitgebreide uitwerking van onze regeling en de activiteiten van de maatschappelijke organisaties.

Lokale minimaregelingen

- Bijzondere bijstand.
- Naast de periodieke uitkering kunnen mensen in sommige gevallen voor extra vergoeding in aanmerking komen.
- De gemeentepolis.
- Via deze polis kunnen de minima zich goed verzekeren tegen allerlei ziektekosten.
- Tegemoetkoming kosten kinderopvang en kinderopvang met een sociaal medische indicatie
- Tegemoetkoming voor ouders met kleine kinderen.
- De energietoeslag.
- Tegemoetkoming voor inwoners met een laag inkomen en hoge energielasten.
- De regeling kinderopvang en regeling kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI).
- Tegemoetkoming voor ouders die hun kinderen naar de opvang brengen.
- Meerkosten regeling.
- Tegemoetkoming voor mensen met een chronische ziekte of handicap.

Organisaties die hulp bieden aan de kwetsbaren in de samenleving

- Jeugdfonds Sport & Cultuur
Is gericht op kinderen in de leeftijd tot 18 jaar om ze te laten sporten en aan culturele activiteiten mee te laten doen.
- Stichting Leergeld
Verstrekt fietsen, laptops en schoolspullen aan kinderen van minima in de leeftijd tot 18 jaar.
- Voedselbank
Verstrekt voedselpakketten aan inwoners die het niet zelf kunnen betalen.
- Stichting Omzien Naar Elkaar (ONE)
Biedt materiële hulp aan inwoners in acute nood.
- Diaconaal Platform
Is een initiatief van de gezamenlijke kerken in Hoogeveen voor de kwetsbaren
- Stichting Het Minimaatje
Opgezet door ervaringsdeskundigen om minima materieel te ondersteunen in de primaire levensbehoeften.
- Kledingbank
Verstrekt kleding aan inwoners die het zelf niet kunnen betalen.
- Loket Geldzaken Hoogeveen
Helpt inwoners die in financiële problemen zitten of dreigen te geraken. Een samenwerking van verschillende (vrijwilligers)organisaties Humanitas Thuisadministratie, Schuldhulpmaatje Hoogeveen,

Leger des Heils en Stichting Welzijnswerk Hoogeveen (SWW).

- De VoorzieningenWijzer

Is een werkwijze waarbij consultants bij inwoners achter de voordeur komen om ze te wijzen op allerlei regelingen en kostenbesparingen.

- Bovenstaande is geen limitatieve opsomming. Er zijn meer (particuliere) initiatieven die zich inzetten voor de kwetsbaren in de Hoogeveen.

6.4. Samenvatting en conclusie

Het probleem van armoede is groot en complex en onze huidige aanpak schiet daarin tekort. Wat we nu doen is niet genoeg. Armoede kent een aantal oorzaken, die we met onze huidige aanpak onvoldoende kunnen aanpakken. Het gaat hierbij vooral om:

1. Complexiteit en bureaucratie om ondersteuning te krijgen;
2. Ongelijke inkomensverdeling en daardoor een gebrek aan economische kansen;
3. Onvoldoende aandacht voor preventie, de nadruk ligt vaak op de gevolgen in plaats van de oorzaak;
4. Te weinig maatwerk. Een generieke benadering alleen is niet effectief om aan uiteenlopende problemen het hoofd te bieden.

Met onze nieuwe aanpak richten we ons op een veelomvattende aanpak, omdat armoede een complex en veelzijdig probleem is. Het vergt een brede, geïntegreerde aanpak om de leefomstandigheden van onze inwoners in armoede daadwerkelijk te verbeteren en armoede te bestrijden en op de lange termijn te verminderen.

Op basis van deze cijfers kan geconcludeerd worden dat Hoogeveen te maken heeft met een aanzienlijk aantal inwoners met een lage sociaaleconomische status. Dit wordt onderstreept door verschillende indicatoren, waaronder het laagste gemiddelde inkomen in vergelijking met andere Drentse gemeenten en een relatief hoog aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen. Daarnaast blijkt Hoogeveen de gemeente met het laagste gemiddelde opleidingsniveau te zijn in Drenthe, met een aanzienlijk percentage van de bevolking zonder startkwalificatie. Bovendien wordt een problematisch niveau van schulden en energiearmoede ervaren in een significant deel van de huishoudens. Dat geldt niet alleen voor de lage- maar ook voor de middeninkomens. Het hoge percentage laaggeletterdheid en het risico op armoede voor kinderen benadrukken de uitdagingen op het gebied van kansengelijkheid en onderwijsachterstanden in de gemeente.

We kunnen ook concluderen dat veel mensen met financiële problemen afhankelijk zijn van de hulp van lokale vrijwilligersorganisaties en initiatieven. Wij realiseren ons dat we niet zonder deze organisaties kunnen en dat zij de smeerolie zijn in onze samenleving. Vrijwilligersorganisaties spelen een essentiële rol bij het bieden van hulp en ondersteuning aan personen die het nodig hebben. Of het nu gaat om het helpen van individuele inwoners, of het ondersteunen van mensen met specifieke behoeftes, vrijwilligers zijn vaak de ruggengraat van deze taken.

Voor de persoonlijke ontwikkeling van mensen zijn vrijwilligersorganisaties ook belangrijk. Het biedt mensen de mogelijkheid om nieuwe vaardigheden te ontwikkelen, ervaring op te doen en hun persoonlijke groei te versterken. In sommige gevallen kan het een waardevolle aanvulling zijn op iemands professionele CV.

Vrijwilligers en actieve inwoners dragen bij aan sociale verbinding in wijken, buurten en dorpen rondom Hoogeveen. Als mensen zich vrijwillig inzetten voor een ander en voor de samenleving, ontstaat sociale innovatie en ondernemerschap.

Als gemeente vinden we de vrijwilligersorganisaties een belangrijke schakel in onze armoedebestrijding en daardoor zeer waardevol.

Vrijwilliger en ervaringsdeskundige Irma: "Ik kom uit een huwelijk met veel geweld. Mijn ex-man was alcoholist en echt onberekenbaar agressief. Eén keer heeft hij de totale inboedel kort en klein geslagen en ik ben letterlijk met twee kleine kinderen het huis uit gevlucht. Daar stond ik op straat met alleen wat tassen met kleren. Via, via, kwam ik in aanraking met Stichting ONE en het Diaconaal Platform. Zij hebben me gelukkig weer op weg geholpen met de hoognodige huisraad. Ik ben ze daar zeer dankbaar voor. Zij hebben mij ook doorverwezen naar de Voedselbank en de Kledingbank, zodat ik ons drieën te eten en kleding kon geven. Mijn zelfbeeld was echter door mijn gewelddadige huwelijk zeer laag en ik zat vooral de eerste maanden als een bang vogeltje thuis op de bank. Tot ik benaderd werd om aan de slag te gaan als vrijwilliger. In eerste instantie durfde ik niet, maar dankzij de overtuigingskracht van een vriendin heb ik me toch maar aangemeld. Tot op de dag van vandaag ben ik blij dat ik die stap heb gezet. Ik voel me weer nuttig, heb een dagbesteding en zou de contacten voor geen goud willen missen. We hebben een leuke groep, doen een bakkie en dan komen de verhalen vanzelf. Met een lach en een traan!

Van de gemeente heb ik niet veel ondersteuning gehad, ja een uitkering. Ik had het gevoel dat ik als tweederangs, luie burger werd gezien en ook zo behandeld. Het is al heel vervelend je hand op te moeten houden en de drempel is zeer groot. Ik durf te beweren dat er niemand is die beter met geld om kan gaan dan iemand met een bijstandsuitkering. Laat de medewerkers van de gemeente eens een keer meedraaien met vrijwilligerswerk bij bijvoorbeeld de Voedselbank of de Kledingbank. Dan komen ze met de minima in aanraking en dan kunnen ze ervaren hoe het is en hoe het voelt om minima te zijn."

Armoede en gerelateerde problemen hebben directe invloed op onze inwoners en zijn vaak verweven met andere aspecten van hun dagelijks bestaan. Armoede betekent dus niet alleen een gebrek aan financiële middelen. In dit hoofdstuk gaan we nader in op deze aspecten en beschrijven de raakvlakken met andere domeinen en wat dit concreet betekent voor onze inwoners.

7.1 Armoede en wonen

Mensen die in armoede leven, hebben vaak moeite om de kosten van huisvesting te dragen. Een groot deel van hun inkomen wordt besteed aan huur of aan de hypotheek, waardoor er weinig overblijft voor andere essentiële behoeften, zoals voedsel gezondheidszorg en onderwijs. Hoge woonkosten kunnen een cruciale factor zijn bij het in stand houden en vergroten van armoede. Energiekosten zijn daar een onderdeel van. Energiearmoede is een betrekkelijk nieuw fenomeen. Deze vorm van armoede raakt voornamelijk inwoners met een laag inkomen die wonen in een woning met een laag energielabel. Ook inwoners met een relatief hoog inkomen in een (grote) woning met een laag energielabel kunnen hier mee te maken krijgen.

Inwoners met lage inkomens hebben vaak beperkte toegang tot kwalitatieve goede huisvesting. Ze zijn vaak aangewezen om te leven in woningen van slechte kwaliteit, met problemen zoals achterstallig onderhoud, slechte voorzieningen en ongezonde leefomstandigheden. Dit heeft een negatieve invloed op de gezondheid en het welzijn van de bewoners. De locatie van de huisvesting kan van invloed zijn op de toegang tot basisdiensten, zoals goede scholen, gezondheidszorg en werkgelegenheid. Deze omstandigheden kunnen criminaliteit, gezondheidsrisico's en sociale uitsluiting vergroten.

Maatregelen met betrekking tot huisvesting kunnen een directe impact hebben op mensen in armoede. Sociale huisvestingsprogramma's, huurbescherming en stimulerende maatregelen voor betaalbare huisvesting kunnen een verschil maken in het verbeteren van de leefomstandigheden van mensen met een laag inkomen.

Het aanpakken van de raakvlakken tussen armoede en wonen vereist een nauwe samenwerking met de woningcorporaties. Samen met de corporaties kunnen het creëren van betaalbare, kwalitatieve huisvesting en het verbeteren van de toegang tot basisdiensten cruciale stappen zijn om onze inwoners te ondersteunen en hen de mogelijkheid te bieden om een betere levenskwaliteit te bereiken.

Vanuit het rijk zijn specifieke uitkeringen beschikbaar gesteld aan gemeenten om inwoners te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Hierbij wordt in eerste instantie ingezet op bewustwording en isolatie. We hebben gemerkt dat het bereiken van bewoners met deze initiatieven een uitdaging is. Toch zijn we vastberaden om op andere manieren onze inwoners te bereiken en hen te ondersteunen bij het verminderen van hun energielasten. We zetten in op een gecombineerde aanpak met een fixteam en energiecoaches, die persoonlijk advies geven over bespaarmaatregelen en deze direct kunnen uitvoeren. Zo verwachten we de nodige impact te maken en bewoners te helpen bij het besparen op hun energiekosten.

Anna: "Ik woon al jaren in een zeer slecht onderhouden woning in een zeer arme buurt. De woningstichting heeft al aangegeven er niets meer aan te willen doen, omdat deze huizen op de nominatie staan om afgebroken te worden. Als het waait buiten dan giert de tocht me over de benen. Toen afgelopen winter de energiecrisis uitbrak en de prijzen stegen zat ik met een dikke wollen trui aan op de bank en een dikke deken om. Het was thuis 15 graden anders kon ik domweg de energierekening niet betalen. Mijn kinderen wonen gelukkig niet meer thuis en boden me aan om zolang bij hen te komen logeren. Dat heb ik niet gedaan, want ik heb mijn trots en wilde mijn kinderen niet tot last zijn. Waardeloos!"

Hoogeveen duurzaam maken: dat is de uitdaging die voor ons ligt. Dat doen we samen met bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties en inwoners. We werken aan een duurzame lokale economie en een samenleving die is toegerust op klimaatveranderingen en energietransitie. Samen voeren we diverse projecten uit om dit te bereiken. Groenemorgen Hoogeveen is een initiatief van de gemeente Hoogeveen. Zie hier voor meer informatie.

We zetten vanuit de aanpak armoede in op een gecombineerde aanpak met een fixteam en energiecoaches, die persoonlijk advies geven over bespaarmaatregelen en deze direct kunnen uitvoeren. Zo verwachten we de nodige impact te maken en bewoners te helpen bij het besparen op hun energiekosten. Daarnaast zetten we samen met de woningcorporaties en SWW de VoorzieningenWijzer in. De consultants van de VoorzieningenWijzer komen achter de voordeur en geven onze inwoners besparingstips en helpen onze inwoners met het aanvragen van toeslagen en (gemeentelijke) regelingen.

7.2 Armoede en werk

De samenhang tussen armoede en werk is complex en kan afhankelijk zijn van specifieke individuele omstandigheden. Het meest voor de hand liggende verband tussen armoede en werk is dat mensen met een laag of minimum inkomen vaak moeite hebben om aan hun verplichtingen te voldoen. Werkloosheid of arbeid met een laag inkomen kan leiden tot financiële tekorten, schulden of armoede.

Door werkloosheid kunnen mensen in een vicieuze cirkel belanden. Doordat ze niet meer deelnemen aan het arbeidsproces raken hun vaardigheden verouderd, wat de kansen op het vinden van nieuw werk verkleint. Hierdoor wordt men steeds meer afhankelijk van sociale voorzieningen. De mobiliteit neemt af, omdat ze niet de financiële middelen hebben om naar gebieden te verhuizen met betere werkgelegenheidskansen. Bovendien is er een gebrek aan sociale contacten en netwerken die nuttig kunnen zijn bij het vinden van werk.

We zien vaak dat armoede voor komt bij bepaalde groepen, zoals langdurig werklozen, laaggeschoolde werknemers, mensen met een handicap of chronische ziekte. Deze groepen hebben mogelijk een beperkte toegang tot arbeidskansen vanwege discriminatie, gebrek aan opleiding of andere financiële middelen.

We doen er alles aan om onze inwoners naar werk te begeleiden. Onze werkcoaches bepalen samen met onze inwoners wat het beste en passende traject is wat voor toeleiding naar werk zorgt. We zetten instrumenten in als scholing, stages, werkervaringsplaatsen en trainingen. Dit gebeurt soms in overleg met potentiële werkgevers.

Mensen die werken maar evengoed een risico hebben op armoede, zijn vaak niet in beeld van een gemeente. We spreken hier over de zogenaamde werkende armen. Dit zijn mensen met inkomen tot 130% van het sociaal minimum, van wie de voornaamste inkomensbron werk is. In Hoogeveen heeft 16,3% van de huishoudens een inkomen tot 130% van het sociaal minimum.

U kunt [hier](#) meer vinden in onze re-integratieverordening.

Jordi: "Toen ik 18 werd kreeg ik na veel solliciteren en moeite doen mijn eerste baantje. Apetrots was ik! Mij was nooit geleerd hoe ik moest solliciteren, werd vaak afgewezen. Ik was naïef in die tijd en na het tekenen van het arbeidscontract kon ik aan de slag als productiemedewerker in de fabriek. Ik stond aan de lopende band, maar was al te blij dat het mij gelukt was om werk te vinden. Ik moest mijn rijbewijs nog halen en had toentertijd een kleine auto op het oog. Ik sloot hiervoor een lening af, ik had immers een baan! Toen ik mijn eerste salaris uitbetaald kreeg schrok ik mij wezenloos. Veel te weinig! Ik ben bij de ploegbaas gaan navragen en kwam erachter dat ik op bruto had gerekend in plaats van netto. Ik had nooit geleerd wat het verschil tussen netto en bruto was. Intussen was ik dus wel die lening aangegaan en zat dus meteen in de financiële problemen".

We geven uitkeringsgerechtigden die parttime, of variabele inkomsten ontvangen vrijlating op hun inkomsten. Hiermee geven we een positieve prikkel aan uitkeringsgerechtigden om te gaan werken.

7.3 Armoede en gezondheid

Armoede kan ernstige gevolgen hebben voor de lichamelijke, mentale en sociale gezondheid. In armoede opgroeien of leven kan dus zowel psychische als fysieke gevolgen hebben. Zorgen over financiële zekerheid en over de toekomst kunnen stress en angst veroorzaken. Langdurige blootstelling aan stress kan leiden tot mentale gezondheidsproblemen, zoals depressies en angststoornissen.

De toegang tot gekwalificeerde gezondheidszorg is vaak beperkt door het ontbreken van een goede zorgverzekering, hoge medische kosten en gebrek aan vervoer. Hierdoor ontbreekt het vaak aan goede en tijdige medische zorg. Hierdoor ontstaat zorgmijding met alle gevolgen van dien.

Een slechte gezondheid vergroot de kans op het leven in armoede. Chronische stress beïnvloedt niet alleen de mentale gezondheid, maar ook andere aspecten van gezondheid. Het zorgt bijvoorbeeld vaak voor een kleiner sociaal netwerk, eenzaamheid, fysieke klachten als hoge bloeddruk en verzwakt immuunsysteem. Ook kan het de band tussen ouders- en kinderen onder druk zetten, met nadelige gevolgen voor hun ontwikkeling en een mogelijke onveilige thuissituatie.

Daarentegen kan een gezonde levensstijlkeuze duur zijn. Mensen met een laag inkomen kunnen het zich mogelijk niet veroorloven om gezond voedsel te kopen, te sporten of vrijetijdsactiviteiten te ondernemen die bijdragen aan een goede gezondheid. Armoede bij kinderen kan leiden tot gezondheidsproblemen op de korte en lange termijn. Onvoldoende voeding en toegang tot gezondheidszorg kunnen van negatieve invloed zijn op de groei en ontwikkeling van kinderen.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) Hoogeveen is een uitwerking van de aangevraagde Specifieke Uitkering (SPUK) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het GALA is een bundeling van vijftien bestaande en nieuwe regelingen om in te zetten op een gerichte lokale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Het doel is om over schotten, domein overstijgend, vanuit samenhang een programma te ontwikkelen dat bijdraagt aan de beweging naar 'de voorkant'. De opgave van het Gezond en Actief Leven Akkoord is om enerzijds een stevig programma te ontwikkelen op het gebied van gezondheidsbevordering, in samenhang met bestaand beleid. We werken aan een gezonde generatie in 2040. Anderzijds gaat het GALA over een betere samenwerking in de keten. Hoe zorgen we ervoor dat inwoners, waar dat niet nodig is, naar (medische) zorg gaan. We zoeken naar normalere en duurzamere oplossingen en werken daarin samen met onze inwoners en maatschappelijk partners. Dit is nodig als een van de manieren om de gezondheidszorg richting de toekomst bereikbaar en toereikend te houden.

In het "Gezond en Actief Leven Programma Hoogeveen" wordt de samenhang tussen armoede en gezondheid nader beschreven:

"Wat is er nodig om armoede terug te dringen en bestaanszekerheid te versterken in Hoogeveen? Samen met partners werkt de gemeente aan een aanpak 'Iedereen doet mee in Hoogeveen'. Ambitie is een Hoogeveen waarin alle inwoners kunnen meedoen in de samenleving, zich kunnen ontwikkelen en een goede levenskwaliteit kunnen ervaren".

De raad heeft in december 2022 de nota 'En ze leefden nog lang en gezond' vastgesteld. Om te zien wat we doen klik [hier](#). In deze nota volksgezondheid staan de gemeentelijke doelstellingen, resultaten en acties om die doelstellingen te bereiken.

Esmeralda: "ik ben thuis opgegroeid met alleen mijn moeder, ik weet niet wie mijn vader is, die heb ik nooit gekend. Mijn moeder had geen aandacht voor mij, ze dronk veel en zat thuis voornamelijk op allerlei vage sites. Ik belandde daardoor al vroeg op straat en kwam in de verkeerde vriendenkring terecht. Dat betekende al op jonge leeftijd roken en drinken. Op school liet ik me niet meer zien. Op mijn veertiende raakte ik zwanger en was een zogenaamde tienermoeder. Ik was volslagen in paniek dat ik een baby zou krijgen, was daar natuurlijk totaal niet aan toe en zag als een berg op tegen de bevalling. Mijn vriendinnen zeiden toen dat ik veel moest roken. Hierdoor groeide de baby minder hard en zou de bevalling minder zwaar worden. Ik ben toen nog meer gaan roken dan dat ik al deed. Gelukkig is alles goed gegaan en heb ik mijn leven nu redelijk op orde, nog steeds met hulp van buitenaf. Achteraf kan ik me wel voor mijn kop slaan hoe stom ik ben geweest dat ik mijn baby hieraan heb blootgesteld, maar ik zal ermee moeten leren leven".

We stimuleren dat kinderen volop sporten in Hoogeveen en daardoor gezond opgroeien. Het Jeugdfonds Sport & Cultuur is een belangrijke partner die ervoor zorgt dat juist die kinderen uit de sociaal zwakkere gezinnen meedoen en niet achterblijven ten opzichte van hun leeftijdsgenootjes. We organiseren sport- en cultuur kampen en we delen gratis fruit uit op school, 20 weken lang, gedurende 3 dagen per week.

Voor de minima zetten we ook de gemeentepolis in. Wij dragen bij in de premie en de deelnemers zijn goed verzekerd tegen allerlei ziektekosten zoals eigen bijdrages.

We bieden passende ondersteuning om onze inwoners uit de neerwaartse spiraal van armoede en slechte gezondheid te komen. Naast het op orde krijgen van de financiële basis vinden we het belangrijk om andersoortige problemen zoals psychosociaal, fysiek, verslaving, gezinssituatie niet buiten beschouwing te laten. Door stress-sensitief te werken kijken we samen met de inwoner naar oplossingen om te werken aan een beter perspectief.

Met het project 'Moeders van Hoogeveen' helpen we aanstaande moeders om tijdens de zwangerschap stress te verminderen en gezond te leven. Na de bevalling helpt 'Moeders van Hoogeveen' om een goede hechting en een gezonde ontwikkeling van het kind mogelijk te maken. Samen met het gezin en het netwerk van het gezin bouwen de 'Moeders van Hoogeveen' aan een sterke basis. Zo krijgt het kind een kansrijke start in het leven. Een andere doelstelling van 'Moeders van Hoogeveen' is om problemen en daaruit voortvloeiende (zorg)kosten later in het leven van een kind te voorkomen.

7.4 Armoede en jeugd

In Nederland groeit bijna 1 op de 12 kinderen op in armoede. Drenthe en ook Hoogeveen wijken hier nauwelijks van af. Het opgroeien in armoede kan de carrièremogelijkheden van jongeren beperken. Onderwijs kan een grote rol vervullen bij het signaleren van armoedeproblematiek en inwoners die hun zogeheten basisvaardigheden, zoals bijvoorbeeld taal en rekenen, op peil hebben komen doorgaans minder in de problemen. Ook lesgeven over omgaan met geld kan hieraan bijdragen, hoewel dit wel een structureel karakter moet hebben om ook effectief te zijn. Ook kan het onderwijs dienen als een vindplaats van armoedeproblematiek, o.a. door het herkennen van armoedeproblematiek onder leerlingen. Onderwijs heeft dus een belangrijke signaalfunctie, maar we werken samen aan de oplossingen om armoede te bestrijden.

Gemiddeld twee leerlingen per klas groeien op in armoede. Deze leerlingen groeien thuis en vaak ook in de buurt op in een omgeving die minder gunstig en stimulerend is, waardoor zij zich minder goed kunnen ontwikkelen. Het thema leeft op scholen, omdat leraren zien dat leerlingen in armoede ernstig belemmerd worden in hun ontwikkeling en weinig ruimte in hun hoofd hebben om tot leren te komen. Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Hoewel scholen armoede niet alleen kunnen oplossen, kunnen zij er wel aan bijdragen dat elke leerling wordt gezien, kan meedoen en toekomstkansen krijgt in een veilige en stimulerende leeromgeving. Bovendien kan de school samen met andere partners waar mogelijk ook bijdragen aan een meer stabiele en ondersteunende leefwereld thuis en buiten school. Het vormgeven van een dergelijke inclusieve school vraagt niet alleen inzet van leraren, maar zeker ook van zorgprofessionals, de gemeente en externe organisaties.

Intergenerationele of overerfbare armoede.

Het risico om als volwassene in armoede te leven wanneer je in armoede bent opgegroeid is bijna tweemaal groter dan als je niet arm was (respectievelijk 7 en 4 procent). Kortom, waar je wieg staat beïnvloedt je positie binnen de samenleving. We noemen het intergenerationele armoede wanneer een familie van generatie op generatie in armoede leeft. Intergenerationele armoede en de daarmee gepaard gaande slechtere gezondheid vergroot de kloof tussen mensen in de samenleving. Het vermindert mogelijkheden en kansen. Om deze kloof te verkleinen is kennis over intergenerationele armoede nodig, evenals een gerichte aanpak.

Om intergenerationele of overerfbare armoede te doorbreken is een aanpak noodzakelijk die aansluit bij de leefwereld van de gezinnen in armoede. Elk gezin is weer anders en vergt een andere aanpak. Het balansmodel van Bakker, Bakker, Dijke & Terpstra uit 1998 biedt een kapstok om generatie armoede te doorbreken. Dit model bestaat uit 4 pijlers: 1. Ieder kind heeft een sterke basis, 2. Ieder kind en ieder gezin kan meedoen, 3. Ieder kind heeft gelijke kansen zich maximaal te ontwikkelen, 4. gezinnen zijn ontlast en ontstrest. De vier pijlers van het balansmodel vormen de essentiële fundamenten voor het doorbreken van generatie armoede. In Hoogeveen hebben we deze pijlers vertaald naar drie specifieke focuspunten binnen onze integrale benadering op het gebied van onderwijs en jeugd. (Nota jeugd/Programma Jong Hoogeveen).

Deze focuspunten zijn op hun beurt nauw verbonden met onze armoede aanpak:

- Gelijke kansen en maximale talent(h)erkenning voor alle kinderen en jongeren.
- Versterken netwerk thuis, school en omgeving van kinderen en jongeren: dat doen we samen.
- Verbeteren samenwerking en verbinding tussen onderwijs-welzijn-zorg voor passende ondersteuning aan kinderen en jongeren.

In onze aanpak armoedebestrijding sluiten dus we aan op deze focuspunten en leggen hiermee een basis om de generatie armoede te doorbreken.

Leren omgaan met geld

Armoede is niet gelijk verdeeld. Op scholen in buurten waar armoede van generatie op generatie wordt overgedragen zijn kinderen die in armoede opgroeien geen uitzondering en zijn leraren eraan gewend dat dit hun halve klas kan betreffen. Maar ook op scholen in rijkere buurten zitten kinderen in de klas die met armoede geconfronteerd worden, bijvoorbeeld als gevolg van ziekte, echtscheiding, een faillissement of te weinig opdrachten als zzp'er. Op deze scholen zijn leerlingen die in armoede leven uitzonderingen, waardoor zij zich anders kunnen voelen dan hun klasgenoten. Deze leerlingen lopen tegen andere problemen aan dan kinderen in armoede die daarin op school geen uitzondering zijn. Hoewel deze gezinnen in situationele armoede vaak over meer vaardigheden, opleiding en relaties beschikken dan gezinnen bij overerfbare armoede, wordt de ontwikkeling van deze leerlingen bedreigd en hebben zij steun van school nodig. Leren omgaan met geld zou tot het basis lespakket moeten behoren, zodat kinderen al vroeg oefenen met sparen, plannen en keuzes maken. Kinderen leren op deze wijze vaardigheden die op latere leeftijd hard nodig zijn. Door op jonge leeftijd te leren goed met geld om te gaan kunnen kinderen op latere leeftijd beter allerlei verleidingen weerstaan.

Wesley: "Waarom wordt er eigenlijk geen lesgegeven op school over geld? Je leert op school van alles waar je niks aan hebt. Vriendjes in de klas zeiden dat je beter rood kon staan op je rekening, want dan krijg je een hogere rente.... Heb lang gedacht dat je dus beter rood kon staan. Wist ik veel!"

Samen met de scholen in Hoogeveen signaleren we armoede onder de schoolgaande kinderen. Op Villa Kakelbont is een brugfunctionaris aangesteld die speciaal ingezet wordt om deze problematiek te signaleren en aan te pakken. Deze brugfunctionaris wordt door het Rijk gefinancierd. De brugfunctionaris legt vanuit school contact met het gezin, versterkt het netwerk en helpt ouders en/of verzorgers hun weg te vinden naar voorzieningen, zoals bijvoorbeeld het aanvragen van fondsen en het invullen van formulieren. Daarnaast wordt op basisschool de Juliana van Stolbergschool gebruik gemaakt van het schoolontbijt, ook gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. We volgen de opbrengst en resultaten op de voet. Inzet van een brugfunctionaris, zorgjuf, kansencoach of een schoolontbijt zien we op basis van de eerste resultaten en ervaringen als een middel om gezinnen en kinderen en jongeren te ondersteunen. Een 'vast gezicht/aanspreekpunt' op school, zodat er gebouwd wordt aan de relatie met kinderen en gezinnen lijkt op basis van de eerste resultaten en ervaringen dé succesfactor. Als gemeente hebben we als uitgangspunt dat we incidentele projecten toetsen, afwegen en verbinden aan onze lange termijnvisie, opgave en werkwijze.

7.5 Armoede en schulden

Het is niet altijd het geval is, maar armoede en schulden vaak hand in hand. Armoede en schulden hebben beide veelal te maken met financiële beperkingen. Mensen in armoede hebben over het algemeen een laag inkomen en beperkte middelen om in hun basisbehoeften te voorzien, zoals voedsel, huisvesting en gezondheidszorg. Schulden worden vaak veroorzaakt doordat mensen meer uitgeven dan ze zich kunnen veroorloven, waardoor ze in een slechte financiële positie belanden. Schulden kunnen een belangrijke factor zijn die mensen vasthoudt in een armoedesituatie, omdat ze een groot deel van hun inkomen moeten aanwenden voor de aflossing van hun schulden. Hierdoor blijft er weinig over om te sparen of te investeren in het gezin, en het lukt mensen daarom niet om uit armoede te ontsnappen. Mensen komen daardoor in een vicieuze cirkel terecht en het is moeilijk, dan wel bijna onmogelijk om zelf, zonder hulp hieruit te breken.

Als gevolg hiervan krijgen mensen bijvoorbeeld te maken met terugvorderingen van de Belastingdienst, de wanbetalerspremie voor het niet betalen van de zorgverzekering en schulden op het vlak van vaste lasten. Vaak zijn zij het overzicht van hun financiële verplichtingen kwijt. En bij veel mensen spelen ook andere, bijvoorbeeld psychische, problemen een rol.

Een groot deel van de problemen wordt veroorzaakt door een complex stelsel van toeslagen en inkomensvoorzieningen, het incassogedrag van preferente schuldeisers en problemen op de arbeidsmarkt, steeds meer tijdelijke en flexibele arbeidscontracten. Dit maakt een aanzienlijk deel van de Nederlandse huishoudens (financieel) kwetsbaar: maar liefst 1 op de 5 huishoudens heeft problematische schulden. Vaak gaat het om mensen met een laag inkomen dat op allerlei manieren wordt aangevuld met voorzieningen vanuit gemeenten of rijksoverheid. Als iets daarvan wegvalt ontstaan er, door gebrek aan reserves, onmiddellijk financiële problemen.

Daarbij heeft de overheid te hoge verwachtingen van de financiële zelfredzaamheid van burgers. Regelgeving en voorzieningen zijn voor veel mensen vaak te ingewikkeld en er is vanuit de wetgever te weinig oog voor de psychologische effecten van schulden. Afhankelijkheid van verschillende financiële regelingen maakt dat het voor deze groep belangrijk is dat hun contact met de overheid over de noodzakelijke voorzieningen goed verloopt. Want als mensen niet snel en adequaat worden geholpen, dan worden problemen alleen maar groter. En daarvan ondervindt ook de samenleving negatieve gevolgen, onder andere doordat maatschappelijke kosten behoorlijk kunnen toenemen.

Uit de Beleidsnota Schuldhulpverlening 2023 – 2027:

“Verbinding met armoedebeleid

Preventie van schulden ligt voor een belangrijk deel in het voorkomen van armoede (bestaanszekerheid). Daarom is voor de aanpak van onder andere kinderarmoede binnen de nieuwe armoedenota die de gemeente dit jaar zal opstellen specifiek aandacht.

Daarnaast is er binnen de gemeente aandacht voor werkende armen. De gemeente gaat bij de vormgeving van de nieuwe armoedenota kijken naar de armoedeval. De gemeente wil niet dat inwoners die uit de bijstand komen doordat zij werk vinden een verhoogd risico lopen op het ontwikkelen van schulden. Hoewel de armoedeval een landelijk probleem is wil de gemeente toch onderzoeken welke maatregelen hiertegen te nemen zijn”.

De beleidsnota ‘Schulden heb je niet alleen’ vindt u [hier](#).

Roy: “Ik was altijd maar bezig te ontkennen dat het niet meer lukte op mijn financiën op orde te houden. Toen ik op een gegeven moment het ene gat vulde met het andere, en geen uitweg meer zag, heb ik een gesprek aangevraagd met een consulent schuldhulp van de gemeente. Ze vroeg hoe groot mijn schuld was, waarop ik antwoordde dat ik alleen maar een achterstand had en het niet zo erg was. Op de vraag hoe groot mijn “achterstand” was, ongeveer € 9.000, hielp zij mij uit de droom dit geen achterstand meer was, maar een forse schuld. Ook dat ik een deel geleend had van mijn ouders deed daar niets aan af. Samen hebben we een traject opgezet, zodat de druk van de ketel af was. Momenteel ben ik nog niet schuldenvrij, maar het gaat gelukkig weer de goede kant op en er is weer licht aan het eind van de tunnel.”

De consulenten schuldhulpverlening werken nauw samen met het Loket Geldzaken en de GKB om onze inwoners met problemen op financieel gebied te ondersteunen en zoveel mogelijk weg te nemen. Hierdoor voorkomen we dat er schulden ontstaan, of dat de schulden groter worden.

7.6 Armoede en laaggeletterdheid

Tijdens de armoedeconferentie in december 2022 was er aandacht voor de samenhang tussen armoede en laaggeletterdheid. Tijdens de bijeenkomst kwam naar voren dat het niet alleen kan helpen om als ondersteunende organisaties nauw samen te werken en goede banden te onderhouden, maar ook om als instanties fysiek bij elkaar in de buurt te zitten. Het organiseren van een warme overdracht van inwoners tussen deze hulporganisaties is daarin een belangrijk element.

In Nederland zijn 1 op de 9 mensen tussen 15 en 65 jaar laaggeletterd. Gerelateerd aan het gemiddelde opleidingsniveau en inkomen, ligt dit aantal in Hoogeveen naar verwachting zelfs hoger. Voor de gemeente Hoogeveen met ca. 55.000 inwoners, betekent dit dat tussen de 7.000 en 8.000 mensen laaggeletterd zijn. Hun taalniveau is lager dan het MBO 2 niveau, het minimale niveau van een startkwalificatie voor schoolverlaters. Het exacte aantal laaggeletterden is niet te bepalen. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat laaggeletterden zich vaak schamen voor het niet goed kunnen lezen en schrijven en dit verborgen proberen te houden uit schaamte of uit angst om hun baan te verliezen. Signaleren van laaggeletterden is lastig. Taalhuis kan organisaties en professionals hierbij helpen.

Door te investeren in onderwijs en alfabetiseringsinitiatieven kunnen we een positieve invloed hebben op het leven van mensen in armoede en hun kansen vergroten om uit de vicieuze cirkel van armoede en laaggeletterdheid te ontsnappen. Dit heeft pas zin als de stress is opgelost, daarna is er weer ruimte voor andere zaken.

In het Actieplan 'Hoogeveen Telt mee met Taal' kunt u lezen wat we doen in Hoogeveen om laaggeletterdheid terug te dringen. Het actieplan vindt u hier.

Laaggeletterdheid signaleren, terugdringen en voorkomen dat zijn onze belangrijkste doelen. Wij werken samen met partners om ervoor te zorgen dat de inwoners van Hoogeveen voldoende taalvaardigheid hebben om mee te kunnen doen in de samenleving. De vrijwilligers van het Taalhuis verzorgen laagdrempelige taallessen, zoals het leren Appen met de (klein)kinderen en leren voorlezen aan (klein)kinderen. In het Oefencafé en Praatcafé wordt op een ongedwongen wijze aan taalontwikkeling gedaan.

8 Financiën

In onderstaand schema wordt aangegeven op welke wijze de bestaande middelen de komende jaren worden ingezet. Dit is inclusief de verruiming van de inkomensgrens van de bijzondere bijstand, inkomensvoetstuk, studietoelage en minimaregelingen zoals de collectieve zorgverzekering. We verruimen de inkomensgrens van 110% naar 120%. Naar verwachting zal de potentiële doelgroep hierdoor in 2027 25% tot 30% groter zijn. Dit hangt nauw samen met communicatie en bekendheid van regelingen en de wijzigingen die daarin plaats vinden. De bijbehorende kosten zullen vanaf 2024, conform deze aanpak armoedebestrijding, stapsgewijs gemaakt worden.

Doel	Interventie	2024	2025	2026	2027
2	Bijzondere bijstand e.a.	€ 1.254.250	€ 1.358.500	€ 1.462.750	€ 1.567.000
2	Kledingbank	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
2	Voedselbank	€ 6.500	€ 6.500	€ 6.500	€ 6.500
2	Stichting ONE	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500
2	Collectieve zorgverzekering	€ 296.500	€ 317.000	€ 337.500	€ 358.000
3	Jeugdfondssport	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000
3	Jeugdfondscultuur	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
3	Stichting Leergeld incl. Coördinator	€ 76.000	€ 76.000	€ 76.000	€ 76.000
4	Voorzieningswijzer (licentie + consulenten)	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
	Totaal	€ 1.896.750	€ 2.021.500	€ 2.146.250	€ 2.271.000

In hoofdstuk 3 zijn de aanvullende interventies beschreven die zijn ontworpen om de komende jaren de ambities en doelstellingen te realiseren. In onderstaand schema is een globale kosteninschatting van deze interventies opgenomen.

Doel	Interventie	2024	2025	2026	2027
1	Pilot jongvolwassenen met jonge kinderen	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
1	Pilot in één van de wijken	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
2	Meedoenfonds (incl. eenmalige inrichting)	€ 157.500	€ 285.000	€ 427.500	€ 570.000
3	Jeugdeducatiefonds (JEF)	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
3	Budgetlessen	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
4	Maatwerkbudget	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
4	Ervaringsdeskundigen (2 fte)	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000
4	Communicatiemiddelen	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
4	Samenwerking (jaarlijkse bijeenkomst)	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
	Totaal	€ 682.500	€ 810.000	€ 952.500	€ 1.095.000

Investerings voor extra inzet is ook afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden bij de jaarlijks terugkerende vaststelling van de gemeentebegroting.

Om de problematiek van generatie armoede en andere vraagstukken aan te pakken kijken we ook naar (co-) financiering door derden vanuit subsidieregelingen, programma's, fondsen als zijnde het Rijk. We verwerven de middelen uit:

- Arbeidsmarkt Regio Drenthe;
- Sociale agenda van de Provincie;
- Het Rijk;
- Regiodeal;
- Jeugd Educatiefonds.

Eén van de leidende principes in het herontwerp sociaal domein is dat de rijksinkomsten taakstellend zijn voor de uitgaven. Hierbij zorgen wij ervoor dat de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein in evenwicht zijn. De aanpak armoedebestrijding past binnen deze principes.

Door deze interventies en maatregelen verwachten we een afname van armoede en een verbetering van de situatie voor onze inwoners. We investeren niet alleen in de aanpak van armoede, maar werken ook aan duurzame verbeteringen die op langere termijn economische en maatschappelijke effecten met zich meebrengen, zoals beschreven bij de interventies in hoofdstuk 3. We gaan deze effecten meten door de interventies en de indicatoren zoals opgenomen in bijlage 3 te monitoren.

Er is vanwege de noodzakelijke duurzaamheid van de aanpak bewust gekozen om geen einddatum vast te stellen. Deze aanpak sluit aan bij de huidige samenleving, die aan verandering onderhevig is. De lange termijn doelstellingen van de armoedeaanpak zullen de komende jaren onveranderd blijven, maar dat betekent niet dat we vast moeten houden aan dezelfde aanpak gedurende deze periode. Externe factoren kunnen van invloed zijn op de mate waarin de verschillende interventies tot uitvoering gebracht worden. Voorbeelden hiervan zijn landelijke wet- en regelgeving en politieke keuzes. Het is cruciaal om jaarlijks te evalueren of we nog steeds de meest geschikte interventies treffen. De omgeving, omstandigheden en inzichten kunnen veranderen. Het is van groot belang om flexibel te blijven en aan te passen.

Met een jaarlijks bijstelmoment creëren we de mogelijkheid om bij te sturen op deze veranderingen. Dit kan alleen op uitvoeringsniveau. Het bijstellen van de kaders gebeurt door de raad. Onze aanpak is dus geen statisch, vaststaande aanpak voor de komende vier jaar. We toetsen aan de hand van de P&C cyclus of onze aanpak herijkt moet worden.

De uitvoering van deze aanpak doen we in samenspraak doen met beroepskrachten, vrijwilligers, werkgevers, zorgverzekeraars instellingen en schuldeisers. We zorgen voor actieve betrokkenheid van degenen die deze uitdagingen ervaren, vooral ervaringsdeskundigen en belanghebbenden uit de gemeenschap, zodat we hun ervaringen begrijpen en oplossingen ontwerpen die echt werken.

Als gemeente nemen we hierin het voortouw en implementeren de verschillende interventies binnen het kader van de beschreven aanpak in dit document.

We gaan ons beleid meten en bijsturen. We houden onder andere bij hoeveel inwoners gebruik maken van de diverse regelingen en hoe hoog de gemiddelde schuld is. Maar naast de cijfers, geeft de doelgroep zelf ons belangrijke inzichten: sluit het aanbod aan op de behoefte en hoe tevreden zijn onze inwoners over onze dienstverlening? Aan de hand van prestatie-indicatoren meten we de effecten van ons beleid en monitoren we of we de doelstellingen zoals genoemd in hoofdstuk 2 behalen. We maken hierbij onderscheid in kernindicatoren, die in één oogopslag laten zien hoe het staat met onze doelstellingen, en sub indicatoren die ons van kengetallen voorzien. Zie bijlage 3.

De uitvoering van onze aanpak brengt risico's met zich mee. In dit hoofdstuk richten we ons op de belangrijkste risico's en onze strategie om ze te beheersen.

Strategische risico's

Bij het ontwikkelen van onze aanpak hebben we bewust afgezien van het vaststellen van een einddatum. Onze aanpak sluit aan bij de huidige dynamische samenleving, die voortdurend verandert. Externe factoren, zoals landelijke wet- en regelgeving en politieke keuzes, kunnen van invloed zijn op de implementatie van de verschillende interventies. We hebben een jaarlijks bijstelmoment ingevoerd om flexibiliteit te waarborgen en aanpassingen mogelijk te maken in reactie op deze veranderende omstandigheden. Het bijsturen van de kaders is de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad.

Om onze doelstellingen te bereiken, is meten van cruciaal belang. We richten ons daarom op het verbeteren van onze effectmeting.

Armoede is een complex probleem met de betrokkenheid van diverse belanghebbenden. Als gemeente spelen we een cruciale rol bij het verminderen van armoede, maar we realiseren ons dat we dit niet alleen kunnen bereiken. Samenwerking met onze partners is van groot belang. We erkennen echter ook dat dit een afhankelijkheid met zich meebrengt. Beslissingen of veranderingen binnen verschillende organisaties kunnen van invloed zijn op de samenwerking en dus op de uitvoering van onze aanpak. Hoe kunnen we in deze complexe context toch maximale resultaten behalen? Een risico hierbij is dat we de focus verliezen vanwege deze complexiteit. Daarom blijven we binnen onze integrale samenwerking alert op ieders rol en verantwoordelijkheid.

Operationele risico's

Deze aanpak vereist niet alleen een solide uitvoering maar ook veranderingen die bijdragen aan de verbetering van de aanpak van armoede en schulden. Deze veranderingen kunnen van invloed zijn op onze medewerkers, interne processen en systemen. Het kan betekenen dat medewerkers van de gemeente nieuwe werkmethoden moeten omarmen of dat gedragsverandering noodzakelijk is. Bovendien moeten interne processen en systemen wellicht worden aangepast. Het succes van deze veranderingen hangt af van de mate waarin medewerkers, interne processen en systemen flexibel kunnen meebewegen. Dit vormt een fundamentele voorwaarde die verder zal worden uitgewerkt.

Bijlage 1: Minimaregelingen en maatschappelijke organisaties

Minimaregelingen

- Bijzondere bijstand.

De bijstand is een sociaal vangnet en is opgebouwd uit algemene bijstand en bijzondere bijstand. De algemene bijstand voorziet in normale omstandigheden in de noodzakelijke kosten van het bestaan. Mensen die echter te maken krijgen met uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende noodzakelijke kosten waarin de bijstand niet voorziet, kunnen onder voorwaarden recht hebben op bijzondere bijstand voor die kosten.

Om de taak van bijstandsverlening doelmatig te kunnen uitvoeren en mede gelet op eenduidig en uniform beleid, zijn voor vaak voorkomende kosten door het college beleidsregels opgesteld. Dit zijn richtlijnen voor het recht op bijzondere bijstand van in bijzondere omstandigheden verkerende personen. We verstrekken onder andere bijzondere bijstand voor: Inrichtingskosten, kosten voor bewind, rechtsbijstand, reiskosten, woonkostentoeslag en baby uitzet.

Het verstrekken van bijzondere bijstand is maatwerk. De inkomensgrens ligt op 110% van het sociaal minimum.

- De gemeentepolis.

De gemeente Hoogeveen heeft een ziektekostenverzekering afgesloten met Zilveren Kruis. De minima in Hoogeveen kunnen zich via deze regeling goed verzekeren tegen ziektekosten. Deze ziektekostenverzekering wordt ingezet om inwoners in een kwetsbare positie laagdrempelig toegang te garanderen tot goede zorg en ondersteuning. De gemeentepolis heeft haar 'roots' in het gemeentelijk armoedebeleid (bijzondere bijstand voor medische kosten) maar heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een instrument dat het integrale sociale domein ondersteunt. In Hoogeveen hebben inwoners de keus uit drie polissen, afhankelijk van de zorgvraag en zorgconsumptie. Het eigen risico kan gespreid in termijnen worden betaald. De voorwaarde om mee te kunnen doen met de gemeentepolis ligt op 110% van het sociaal minimum.

- Regeling kinderopvang en kinderopvang sociaal medische indicatie.

Voor ouders met kinderen in de leeftijd tot 4 jaar is er de tegemoetkoming op grond van de regeling kinderopvang. De vergoeding is bedoeld voor de opvang van kinderen tot 4 jaar, daarna gaan ze naar het basisonderwijs. De volledige eigen bijdrage wordt vergoed.

- De energietoeslag.

Om onze inwoners tegemoet te komen in de hoge energielasten is er de energietoeslag. Gemeenten hebben de taak van het rijk gekregen om aan inwoners met een laag inkomen de energietoeslag te verstrekken. Hoogeveen heeft gekozen voor een inkomensgrens van 130% van het minimum inkomen. Huishoudens zijn gecompenseerd met een bedrag van € 1.300, -. Deze tegemoetkoming is verstrekt

ongeacht hoogte en wijziging van het energiecontract.

- De meerkostenregeling.

Inwoners met een chronische ziekte of handicap maken daardoor vaak extra ziektekosten. Kosten die niet altijd door de zorgverzekeraar worden vergoed. Deze regeling valt onder de reikwijdte van de WMO. Voor deze regeling geldt een inkomenstoets van 130% van de bijstandsnorm en de vergoeding bedraagt op jaarbasis maximaal € 225,- per persoon.

Wij kunnen het als gemeente Hoogeveen niet alleen als het gaat om armoedebestrijding en het zorgen voor bestaanszekerheid. We werken nauw samen met zowel vrijwilligers- als professionele organisaties. Deze organisaties vormen een belangrijke schakel in de keten als het gaat om armoedebestrijding en het ondersteunen van onze kwetsbare inwoners, zowel financieel, materieel, of met een goed gesprek.

De volgende organisaties bieden hulp aan de kwetsbare inwoners in Hoogeveen die in financiële problemen verkeren of dreigen te komen.

Jeugdfonds Sport & Cultuur Drenthe

Het is belangrijk dat jongeren die opgroeien in arme gezinnen niet aan de kant komen te staan in de samenleving. Deelname aan sport en cultuur bevordert bovendien een gezonde leefstijl. Het is belangrijk dat de talenten worden ontdekt en benut. In Hoogeveen werken we daarom samen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur Drenthe. Hierbij gaat het om een vergoeding in natura en wordt er geen financiële vergoeding gegeven aan de persoon zelf of aan de ouders. Lokale intermediairs helpen bij de aanvraag en het jeugdfondsport- en cultuur verricht de administratieve afhandeling van de aanvragen. Voor kinderen betekent dit dat zij altijd kunnen sporten of aan een culturele activiteit kunnen deelnemen, al hebben de ouders een minimuminkomen.

Het Jeugdfonds Sport & Cultuur Drenthe is bestemd voor kinderen en jongeren in de leeftijd van 0 tot en met 17 jaar uit de gemeente Hoogeveen, die vanwege financiële redenen geen lid kunnen worden van een vereniging.

De hulp wordt verstrekt om jongeren uit gezinnen met een minimum inkomen, deel te kunnen laten nemen aan sport en/of culturele activiteiten; het gezinsinkomen bedraagt maximaal 120 % van het wettelijk sociaal minimum. Het is toegestaan om voor meerdere kinderen uit een gezin een aanvraag in te dienen. Ieder jaar kan er opnieuw een aanvraag worden gedaan als de financiële omstandigheden van de ouder(s)/ verzorger(s) dit noodzakelijk maakt.

Als ouders wel inkomen hebben maar desondanks het sporten of de culturele activiteit van hun kind niet kunnen betalen, kan de intermediair in de financiële motivatie aangeven waarom de ouders toch een beroep op het fonds doen. Het kan bijvoorbeeld gaan om schuldsanering.

Een beroep op het fonds kan worden gedaan door een geregistreerde intermediair. Iedere professional,

werkzaam in het onderwijs, hulpverlening of gezondheidszorg is een potentiële intermediair. Dit kan zijn de leerkracht, de schoolarts, de jeugdhulpverlener of de maatschappelijk werker van een welzijnsinstelling of gezondheidsorganisatie. De meeste aanvragen worden gedaan door sportfunctionarissen en cultuurcoaches van de gemeente.

De aanvraag kan uitsluitend door een intermediair via de website worden gedaan. De intermediair dient de aanvraag te motiveren d.m.v. het geven van korte informatie over de financiële situatie van de ouder(s)/ verzorger(s). Voor een sportactiviteit bedraagt de bijdrage maximaal €300 per jaar/per kind, voor een culturele activiteit is dat maximaal €500 per jaar/per kind.

Het fonds keert rechtstreeks uit aan de vereniging. Als er naast de contributie nog ruimte is in het budget kan er een waardebon worden aangevraagd voor kleding of attributen. De winkelier kan deze waardebon bij het fonds declareren.

Stichting Leergeld

De Stichting Leergeld Hoogeveen is er voor kinderen uit gezinnen met geldzorgen. Deze kinderen dreigen door de financiële situatie buiten de boot te vallen als het gaat om binnen- en buitenschoolse activiteiten. Zij zet zich in voor deze kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar. De Stichting Leergeld is van mening dat elk kind moet kunnen meedoen. Want nu meedoen is later meetellen in de maatschappij!

De Stichting Leergeld verstrekt schoolspullen, fietsen, laptops en vergoedingen voor schoolreisjes en uitstapjes. De Stichting Leergeld biedt de kinderen een opstapje, waardoor ze toch deel kunnen nemen, kennis kunnen opdoen en vaardigheden kunnen ontwikkelen.

De geboden ondersteuning komt direct ten goede aan de kinderen, doordat de hulp in natura (door direct te betalen aan bijvoorbeeld de sportclub, school of de leverancier van een fiets) geboden wordt. Dit voorkomt dat het hiermee gepaard gaande bedrag wegvloeit naar schuldeisers of andere ook noodzakelijke uitgaven voor het gezin. Door de gezinnen nabij te zijn, kunnen stichtingen gezinnen verder op weg helpen met doorverwijzing naar andere vormen van ondersteuning. De signalen vanuit de gezinnen stellen de stichtingen in staat om het gemeentelijke armoedebeleid gefundeerd te beoordelen en om als goed geïnformeerde gesprekspartner te fungeren voor de lokale overheid om het beleid beter aan te laten sluiten op de behoeften van onze doelgroep. Door de contacten met de gezinnen kunnen stichtingen tijdig nieuwe trends en daardoor nieuwe behoeftes en noodzaken signaleren.

De Stichting Leergeld maakt samen met Jeugdfonds Sport & Cultuur, Nationaal Fonds Kinderhulp en Stichting Jarige Job deel uit van het landelijke samenwerkingsverband Sam& (www.samenvoorallekinderen.nl). Zij hebben hun krachten verenigd om ervoor te zorgen dat gezamenlijk nog meer kinderen die in armoede opgroeien, nog beter ondersteund kunnen worden.

Voedselbank Hoogeveen

De Voedselbank in Hoogeveen verstrekt aan 130 gezinnen en 335 monden voedsel in Hoogeveen. Er is een terugloop in het aantal gezinnen van 70 ten opzichte van februari 2023. Dit heeft te maken met het feit dat de uitkeringen met 10% zijn verhoogd en ook de huur- en zorgtoeslag zijn verhoogd. De voedselbank is

gehouden aan toetsingscriteria die door de Landelijke Voedselbank worden vastgesteld, daardoor komen er minder gezinnen in aanmerking voor een voedselpakket.

Supermarkten kopen gerichter in sinds corona en de inflatiecrisis. Daarbij bieden supermarkten op <https://www.toogoodtogo.com/nl> boodschappen c.q. voedsel aan wat anders aan de voedselbanken verstrekt kan worden.

Dit betekent dat het aanbod voor de voedselbanken soberder is. Zo is er niet elke keer de beschikking over zuivel, brood en groente/fruit. De voedselbank koopt daarom producten in bij groothandels om toch vooral een verantwoord en gezond pakket aan te bieden aan de kwetsbaren in onze maatschappij. De voedselbank werkt met 38 vrijwilligers.

Stichting Omzien Naar Elkaar

Stichting Omzien Naar Elkaar (ONE) helpt mensen die door samenloop van omstandigheden op zichzelf zijn teruggeworpen, die de weg niet weten naar instanties, geen familie, vrienden of kennissen hebben om hen te helpen. Kortom geen netwerk om hulp te vinden. Stichting ONE biedt een luisterend oor en neemt de tijd voor het realiseren van een vertrouwensrelatie om mensen van daaruit te begeleiden naar professionele instanties. Stichting ONE verstrekt in voorkomende gevallen een koelkast, fiets, wasmachine, een bed of matras. Alleen bij echt schrijnende omstandigheden wanneer er acuut moet worden gehandeld en geen andere oplossingen voorhanden zijn. In 2022 heeft stichting ONE 140 aanvragen, waarvan 40 aanvragen in samenwerking met het Diaconaal Platform, verwerkt en in 2023 (t/m juli) zijn er 50 aanvragen verwerkt, waarvan 15 aanvragen in samenwerking met het Diaconaal Platform. Stichting ONE heeft momenteel geen vrijwilligers en bestaat uit 3 bestuursleden. De aanvragen wordt door een van de bestuursleden afgewerkt.

Het Diaconaal Platform

Het Diaconaal Platform is een initiatief van de gezamenlijke kerken in Hoogeveen en de buitendorpen van Hoogeveen. In het Diaconaal Platform Hoogeveen willen kerken en andere levensbeschouwelijke instellingen in de gemeente Hoogeveen, ieder vanuit haar eigen identiteit, samenwerken om mensen te helpen en tot hun recht te laten komen, zodat de gemeente Hoogeveen voor ieder leefbaar is en blijft. In het Diaconaal Platform zijn bij het inloop uur 7 vrijwilligers actief en er wordt spreekuur gehouden in het gebouw van het Leger Des Heils aan de Schutstraat elke 1e en 3e maandag van de maand. Het Diaconaal Platform werkt nauw samen met de Stichting ONE. Afhankelijk van de complexiteit van de hulpvraag opereren ze samen. Het betreft vaak de wat complexere aanvragen waar alleen met een wasmachine of koelkast niet kan worden volstaan.

Stichting het Minimaatje

De Stichting het Minimaatje is een organisatie opgezet en gerund door ervaringsdeskundigen. Vrijwilligers die als geen ander weten wat het betekent om in armoede en met weinig geld en met schulden op te groeien. Het Minimaatje is sinds kort gevestigd in een jeugdhonk in een buurthuis.

Het Minimaatje verstrekt aanvullende producten op de voedselbank, zoals ondergoed, verzorgingsproducten, kleine huishoudelijke artikelen en ook producten als wasverzachter, koffie en een stukje kaas.

Het Minimaatje wordt gerund door 9 vrijwilligers en zij bedienen 60 gezinnen met 103 kinderen in Hoogeveen.

Leden kunnen producten kopen met punten. Ouders krijgen 5 punten per maand, een kind krijgt 3 punten. Ouder mag punten aan het kind geven. Kind niet aan de ouder. Producten die zijn gedoneerd kosten allemaal 1 punt. Na een intake wordt overlegd binnen het team of iemand in aanmerking komt voor verstrekking van producten. Is dat het geval, dan wordt er een pasje verstrekt. Deze kost € 5,- en mag ook in termijnen worden betaald.

Het punten- en pasjessysteem is geheel door de vrijwilligers opgezet.

Stichting Kledingbank Hoogeveen

De Kledingbank Hoogeveen levert een bijdrage aan de armoedebestrijding in Hoogeveen door mensen van kleding en schoeisel te voorzien die ze door financiële problemen zelf niet meer kunnen veroorloven. De Stichting Kledingbank Hoogeveen verstrekt als noodhulp herbruikbare kleding en schoeisel aan mensen die het hard nodig hebben.

De Kledingbank Hoogeveen is ook een prima plek waar mensen zonder werk als vrijwilliger arbeidsritme op kunnen doen en hun afstand tot de arbeidsmarkt zo klein mogelijk kunnen houden.

Bij de Kledingbank Hoogeveen werken 30 vrijwilligers en er zijn 700 klanten. Opening is op maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag.

De klanten kunnen op een prettige en ongedwongen wijze kleding uitzoeken en kosteloos meenemen. Toetsing en doorverwijzing vindt plaats door de hulpinstanties. De Kledingbank Hoogeveen is tijdelijk gevestigd aan De Vos van Steenwijklaan 1.

Loket Geldzaken Hoogeveen

Het Loket Geldzaken Hoogeveen biedt administratieve en financiële hulp aan inwoners met financiële problemen en schulden. Op die manier levert het Loket Geldzaken ook een bijdrage aan de armoedebestrijding in Hoogeveen. Het Loket Geldzaken werkt met vrijwilligers en kan daardoor hulp gratis aanbieden. De vrijwilligers beschikken over veel kennis op financieel administratief gebied en kunnen in voorkomende gevallen, of zelf hulp bieden, of doorverwijzen naar instanties voor specialistische hulp.

Loket Geldzaken is tot stand gekomen door een samenwerking van verschillende (vrijwilligers)organisaties, zoals Humanitas Thuisadministratie, Schuldhulpmaatje Hoogeveen, Leger des Heils en Stichting Welzijnswerk Hoogeveen (SWW).

Het Loket Geldzaken wordt van maandag t/m vrijdag bemand door vrijwilligers.

De VoorzieningenWijzer

De VoorzieningenWijzer is geen vrijwilligersorganisatie, maar wel een belangrijke partij en instrument dat door de gemeente Hoogeveen wordt ingezet in haar aanpak tegen armoedebestrijding.

De VoorzieningenWijzer is een aanpak waarbij met behulp van een digitale applicatie mensen met lagere inkomens worden geholpen bij het maken verstandige keuzes op financieel terrein. Concreet gaat het om het kiezen van de juiste zorgverzekering en energieleverancier én het gebruik maken van mogelijkheden in de sfeer van landelijke en lokale regelingen voor mensen met een laag inkomen. De ervaring leert dat met een dergelijke ondersteuning voordelen kunnen worden bereikt tot gemiddeld € 600 per gezin per jaar. Het is de bedoeling met deze voorziening een belangrijke (preventieve) bijdrage te leveren aan het oplossen van de armoede en schuldenproblematiek. In samenwerking met de woningcorporaties Domesta, Woonconcept en SWW bieden wij deze voorziening aan huurders en woningeigenaren in de gemeente.

In Hoogeveen zijn twee consultants actief met de VoorzieningenWijzer. De consultants hebben 291 huishoudens bezocht in 2022. Hierbij is een voordeel gerealiseerd van gemiddeld ruim € 939 per huishouden. Met name bij de gemeentelijke regelingen en de toeslagen vindt onderbenutting plaats.

In het eerste halfjaar van 2023 zijn 395 huishoudens geholpen, waarvan 256 personen online zijn bereikt. Het verschil met 2022 is te verklaren dat er nu veel online afspraken plaatsvinden en dat we de Corona jaren achter ons hebben gelaten.

Bijlage 2: Uitkomsten en opbrengsten uit de Armoedeconferentie

In deze bijlage treft u de uitkomsten en opbrengsten aan van de armoedeconferentie die op 9 december 2022 in de Tamboer is georganiseerd. In deze conferentie hebben we door middel van zes workshops de armoedeproblematiek in de verschillende leefdomeinen in kaart gebracht.

Workshop Jongeren

Uitdaging

- Herkennen van kinderen in armoede op school
- AVS
- 18 jaar (de grote overgang):
 - o Veel meer financiële verantwoordelijkheid
 - o Niet meer in aanmerking komen voor regelingen
 - o Veel verleidingen
- Onwetendheid
 - o Laaggeletterdheid
 - o Ingewikkelde regelingen
 - o Moeilijke taal
- Bereiken van ouders voor gebruik van regelingen
- Mensen/gezinnen die écht onvoldoende geld hebben
- Ouders hebben niet in alle gevallen een positieve rol
- Handelsverlegenheid bij professionals
- Bereikbaarheid van instanties/professionals buiten schooltijd
- Scholen bereiken de betreffende ouders onvoldoende ondanks ingezette acties
- Versterken van de verbindende aanpak
- Kinderen moeten het huis uit en houden op met de studie
- Veel regelingen (overzicht)

Doen

- Voorlichting op scholen
- Camouflage cursussen (gericht op tegengaan laaggeletterdheid)
- Lessen omgaan met geld
- Soepel omgaan met AVG
- Werkgevers jongeren stimuleren
- Algemene activiteiten voor iedereen
- Gebruik maken van lotgenoten/ervaringsdeskundigen
- Verstreken signalering op school (jongerenwerk VO)
- Stadspas (gratis toegang musea/theater voor inwoners met een laag inkomen)
- Gokreclames weren

- Jeugd op school voorbereiden op de overgang naar 18+
- Voorlichting geven aan ouders
- Mentoren op scholen moeten leerlingen op de routes (hulpverlening) wijzen
- Maak gebruik van ervaringsdeskundigen
- Eén regisseur per gezin
- Stimuleer bijbaantjes voor jongeren
- Maak gebruik van elkaars gegevens (als ondersteunende organisaties)
- Maak het aanvragen van regelingen gemakkelijker
- Zorg voor een 'Sociale kaart'
- Gemeente moet mensen hulp bieden bij het invullen van formulieren
- Geen regels volgen maar maatwerk bieden
- Breder kijken dan armoede
- Jongeren aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid

Workshop Laaggeletterdheid

Korte termijn

- Brieven – vraag nee maar ja antwoorden. Geef vertrouwen en los het samen op.
- Speciale aandacht voor woonwagenbewoners
- Betere handvaten om laaggeletterdheid te identificeren
- Borgen anonimiteit/vertrouwelijkheid in de contactmomenten
- Meer audiovisuele communicatie in plaats van schriftelijk
- Verspilling van brieven. Deze worden niet altijd gelezen
- Geef het primair en voortgezet onderwijs een signaalfunctie
- Zorg in de gesprekken met inwoners door de gemeente dat er doorgevraagd wordt om eventueel laaggeletterdheid te constateren en waar nodig een vervolg te geven
- Eén loketfunctie vanuit de gemeente
- Gebruik ervaringsdeskundigen ook op scholen, bijvoorbeeld in de maatschappijleer les
- Maak gebruik van de taalmeter (tool om taalniveau te meten)
- Taalniveau B1 in de communicatie. Communiceer waar mogelijk niet via geschreven media
- Erkenning van de stappen die mensen zetten op financieel vlak of anders. Kleine stappen waarderen

Lange termijn

- Basisvaardigheden op peil brengen vanuit het onderwijs
- Organisaties die verwijzen naar taalhuis en taalles fysiek dicht bij elkaar brengen
- Relatie is enorm belangrijk: als je iemand kent en vertrouwt stap je makkelijker over drempels
- Dus dat pleit voor een warme overdracht vanuit verwijzers

- Dat is een uitdaging omdat verwijzers (geldloket bijv.) vaak vrijwilligers zijn
- Koppelen aan aanpak geldproblemen, daar eerst op inzetten
- B1 niveau is enorme uitdaging voor overheid, begrijpelijke taal en gesprek en visueel maken is nodig
- Ervaringsdeskundigen inzetten als ambassadeur en voor vertrouwen in gesprekken
- Samenwerking met onderwijs als vindplaats
- Inloopspreekuur SWW goed inzetten/ gebruik maken van loket geldzaken
- Het beleid vanuit de gemeente/overheid vereenvoudigen. Let hierbij ook op de manier van formuleren
- Op wijkniveau informatie organiseren over regelingen en beleid. Doe dit op een manier die te begrijpen is voor de inwoners.
- Maak gebruik van buurt/wijkkranten. Doe dit op B1 taalniveau en gebruik ook afbeeldingen
- Samenwerking op de scholen voor aanpak armoede
- Signalering en laagdrempelige hulp op de scholen. Bijvoorbeeld via een vertrouwenspersoon "geld"
- Geef voorlichting over geldzaken (bijvoorbeeld door MEE/GGD/Welzijn)

Workshop Overerfbare Armoede

Korte termijn

- Zet in op maatwerk
- Verminder waar mogelijk de bureaucratie
- Maatje (naast iemand staan) kan inwoners helpen
- Ervaringsdeskundigen betrekken bij beleid en uitvoering
- Beginnen bij de Jeugd. Docenten kunnen helpen
- Generiek "schoolontbijt"
- Communicatie over armoede. Tegen het taboe.
- Eén regisseur. Niet te veel handen aan het bed.
- Samenwerking tussen lokale partijen bevorderen
- Bieden van perspectief aan de inwoner

Lange termijn

- Normen. Armoede wordt als niet normaal gezien
- Armoedeval voorkomen bij het aan het werk gaan
- Doelgroepen vinden blijft lastig. Bibliotheek/onderwijs/sportvereniging
- Vertrouwen winnen van inwoners zodat ze hulp durven te vragen
- Inzichten uit andere gemeenten/organisaties gebruiken
- Begin bij de jeugd/onderwijs
- Heb vertrouwen in de professional
- Stigma blijft een grote rol spelen. Mensen in armoede hebben vaak last van schaamte

- Signalen naar 2e kamer/Den Haag

Workshop Energiearmoede

Verslag van de workshop

Partners als schuldhulpmaatje, mini-maatje, reddende engel en bewindvoerders kennen veel mensen die geholpen kunnen worden. In het persoonlijke gesprek/informeel komt je het beste in gesprek met mensen en daarbij is vertrouwen essentieel om de hulp bij de juiste mensen te krijgen. Zij kunnen daarbij bijvoorbeeld vragen wat mensen over de streep trekt. Voorbeelden uit de praktijk van mensen die wel de stap hebben gezet kunnen andere mensen helpen. Dat kan ook via een digitaal platform. Kortom, de organisaties als verbinder, de gemeente als uitvoerder.

Er is bij partners behoefte aan meer delen van informatie over de mogelijkheden zoals regelingen en noodfonds.

Voor de doelgroep is eenvoudige informatie belangrijk, bijvoorbeeld met afbeeldingen. Informatie op locaties waar de doelgroep komt: voedsel-/kledingbank, bibliotheek, kerken, buurt- en dorpshuizen. Inloopspreekuur op deze locaties, zodat er ook fysiek iemand aanwezig is om mee in gesprek te kunnen. Ook wordt aangegeven dat veel mensen de lokale en regionale media gebruiken, zoals de woensdagkrant en RTV Drenthe. Vergeet daarnaast niet de kracht van mond-tot-mondreclame.

Partners willen graag meedenken over inrichting noodfonds. De ideeën: noodfonds is bedoeld voor maatwerk voor iedereen met aantoonbare problemen, geld besteden aan daadwerkelijke energiemaatregelen en die de kosten verlagen. Hulp in de vorm van spullen is vaak beter dan geld. Ga uit van feitelijke situatie en urgentie in plaats van inkomenstoets. Creëer ruimte om (anders) te kunnen beslissen.

Maak daarnaast beleid vóór en met de doelgroep. Stel dus bij het opstellen van beleid een kernteam op, waarin de doelgroep goed is gerepresenteerd.

Breng de ingangen beter bij elkaar. Richt een "loket" in, waar je je als inwoners kunt melden. Er is al een loket geldzaken. Wellicht aan de achterkant meer verbinding mee leggen. Mensen die zich melden goed doorverwijzen. Partners willen wel mensen aandragen waar bijvoorbeeld mee in gesprek gegaan kan worden. Verder wordt het belang van één persoonlijk aanspreekpunt bij de gemeente benadrukt. Dit schept een vertrouwensband en daarbij kan integraal naar armoede worden gekeken.

Corona-support <https://www.c-support.nu/> is een voorbeeld hoe ook Energie-support ingericht kan worden.

Actief op pad, langs woningen (met laag energielabel) met kleine maatregelen.

Workshop Stress sensitief Werken

- Inzetten van ervaringsdeskundigen is erg belangrijk
 - Huisbezoeken indien nodig/gewenst. Zorg voor keukentafelgesprekken
 - Organiseer gesprekken in een andere setting. Bijvoorbeeld bij een wandeling buiten
 - Maak gebruik van de ketenpartners in Hoogeveen. Organiseer hiervoor netwerkgesprekken en maak gebruik van de infrastructuur die er al bestaat (bijvoorbeeld SOMSOM)
 - Rol van de werkgever in dit geheel. Werkgevers kunnen financiële problematiek signaleren
 - Ontwikkel beleid over hoe te communiceren met de doelgroep
 - Hoe sluit je bij hen aan? Maar ook, hoe communiceer je met bepaalde wijken of dorpen?
 - Maak gebruik van influencers/opiniemakers bij het overbrengen van een boodschap
 - Betrek ook commerciële partners bij de aanpak van armoede
-
- Zorg waar mogelijk voor voor ingevulde formulieren
 - Maak gebruik van ervaringsdeskundigen
 - Meet de resultaten van de SSW-methode en evalueer periodiek
 - Train ook vrijwilligers in het gebruik van deze methode
 - Meet de ervaringen bij inwoners

Workshop Omgekeerde Toets

- Verplaats je in de leefwereld van de client/inwoners (werken vanuit de bedoeling)
 - Waar heeft men écht behoefte aan?
 - Wat voor effect wil men bereiken voor de inwoner
 - Methode betekent niet dat er juridisch fout gehandeld wordt (minder kijken naar de letter van wet, maar meer naar de bedoeling)
 - Gaan voor gelijk effect bij de inwoner
 - Respect en vertrouwen zijn belangrijk
 - Duidelijke afspraken gemeente en hulpverleners?
 - Integraal werken
 - Uitgaan van de mens niet van een systeem
-
- Niet iedere hulpverlener kijkt op dezelfde manier. Dit vraagt om training en een andere manier van denken
 - Pas de omgekeerde toets niet alleen toe bij de gemeente
 - Niet alle inwoners zijn zelfredzaam.
 - Casussen gezamenlijk bespreken
 - Vertrouwen in de professionals om de juiste keuze te maken
 - Methode vraagt om onderbouwing van een keuze/hulp

Bijlage 3: Indicatoren

Doel 1. Doorbreek de armoede situatie

Kernindicator 1 een gevarieerde mix van indicatoren

Doel 2. Bestaanszekerheid vergroten

Kernindicator 2 een gevarieerde mix van indicatoren

Sub indicator 2.1 Het aantal huishoudens tot 120% van het wettelijk sociaal minimum dat recht heeft op een regeling

Sub indicator 2.2 Percentage huishoudens met betaalbare huisvesting

Sub indicator 2.3 Werkloosheidspercentage

Sub indicator 2.4 Deelname aan sociale en culturele activiteiten

Sub indicator 2.5 Toegang tot gezondheidszorg

Doel 3. Kinderen verdienen niet om in armoede op te groeien

Kernindicator 2 Percentage kinderen dat opgroeit in een minimagezin (120% Wsm)

Sub indicator 2.1 Het percentage kinderen in een gezin tot 120% van het wettelijk sociaal minimum dat gebruik maakt van een kindregeling t.o.v. percentage kinderen dat recht heeft op een regeling.

Sub indicator 2.2 Percentage jongeren dat onderwijs volgt of werk heeft

Sub indicator 2.3 Voor jeugd gerelateerde doelen en indicatoren verwijzen we naar de nota jeugd waarin deze aspecten zijn uitgewerkt.

Doel 4. We investeren in relaties tussen mensen en werken naar de bedoeling

Kernindicator 4 Het gemiddelde rapportcijfer als waardering van inwoners van de gemeentelijke dienstverlening m.b.t. het armoede- en schuldenbeleid.

Sub indicator 4.1 Een behoeftepeiling onder de minima om kwalitatief uitspraken te kunnen doen of het aanbod beter aansluit op de behoefte.

Sub indicator 4.2 Het percentage van de huishoudens dat gebruik maakt van een regeling t.o.v. het aantal huishoudens dat recht heeft op de regeling.

Sub indicator 4.3 Het percentage van de doelgroep dat bekend is met de regelingen door eens in de vier jaar uit te vragen middels een peiling onder de doelgroep.

Bijlage 4: Wettelijk kader

Hoofdwetten	Toelichting
Participatiewet en IOAW	<p>Gemeentelijke taak om bijstand te verlenen en om mensen te ondersteunen bij arbeidsparticipatie.</p> <ul style="list-style-type: none">• Bijzondere bijstand: Inwoners met een laag inkomen die noodzakelijke kosten hebben vanwege bijzondere omstandigheden kunnen hier een vergoeding voor krijgen.• Individuele inkomenstoelage: Als de inwoner 3 jaar of langer een bijstandsuitkering, of een inkomen op bijstandsniveau heeft, kan de inwoner 1 x per jaar extra geld aanvragen.• Individuele studietoelage: Studenten die door hun medische beperking structureel niet in staat zijn om naast hun studie bij te verdienen of slecht marginaal, kunnen deze aanvullende toelage aanvragen.
Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) en IOAZ	<p>Is erop gericht om inwoners te ondersteunen bij het starten van een eigen onderneming vanuit een bijstandssituatie. Daarnaast kunnen bestaande ondernemers die in financiële problemen komen een beroep doen op een aanvullend inkomen vanuit de Bbz, onder bepaalde voorwaarden.</p>
Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)	<p>Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) Sinds de inwerkingtreding van de Wgs is schuldhulpverlening een taak van gemeenten. De wet geeft een ruim kader waarbinnen de gemeente de schuldhulpverlening dient vorm te geven, van preventie tot en met nazorg.</p>

Aanverwante wetten	Toelichting
Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).	Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn.
Jeugdwet	Is erop gericht om inwoners te ondersteunen bij het starten van een eigen onderneming vanuit een bijstandssituatie. Daarnaast kunnen bestaande ondernemers die in financiële problemen komen een beroep doen op een aanvullend inkomen vanuit de Bbz, onder bepaalde voorwaarden.
Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) Sinds de inwerkingtreding van de Wgs is schuldhulpverlening een taak van gemeenten. De wet geeft een ruim kader waarbinnen de gemeente de schuldhulpverlening dient vorm te geven, van preventie tot en met nazorg.
Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen	Er kan alleen gebruik gemaakt worden van de WSNP als er eerst een serieuze poging gedaan is om een minnelijke schuldregeling tot stand te brengen.
Huurtoeslag	Dit is een inkomensafhankelijke toeslag, een tegemoetkoming in de huurkosten voor huurders die in verhouding tot hun inkomen veel huur betalen.
Zorgtoeslag	Dit is een financiële tegemoetkoming in de premie van een zorgverzekering vanwege een laag inkomen.
Kinderopvangtoeslag	Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming voor ouders in de kosten van de kinderopvang.

Bijlage 5: Lokale regelingen

Extra	Toelichting
Gemeentepolis	Voor inwoners met een laag inkomen (tot 110% van het sociaal minimum) heeft de gemeente samen met Zilverenkruis drie zorgverzekeringen samengesteld en draagt bij in de premie.
Meerkostenregeling	De gemeente betaalt een deel van uw zorgkosten als u chronisch ziek of gehandicapt bent en uw verzekering niet alles vergoedt.
Regeling kinderopvang	Tegemoetkoming kinderopvangtoeslag wat niet door de Belastingdienst wordt vergoed, kan door de gemeente onder bepaalde voorwaarden worden vergoed.
Tegemoetkoming kosten kinderopvang	Als iemand een bijstandsuitkering heeft, een traject naar werk of scholing volgt, of studiefinanciering ontvangt dan is er mogelijkheid een tegemoetkoming te krijgen in de kosten voor kinderopvang. Deze tegemoetkoming is boven op de kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst.
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Bij een laag inkomen en weinig vermogen, is kwijtschelding mogelijk voor rioolheffing, afvalstoffenheffing en OZB-eigenarenbelasting woning.

Bijlage 6: Literatuurlijst

Bij de totstandkoming van deze aanpak armoedebestrijding is gebruik gemaakt van de volgende informatiebronnen:

1. www.vng.nl
2. www.stimulansz.nl
3. www.divosa.nl
4. www.rijksoverheid.nl
5. www.nvbk.nl
6. www.nibud.nl
8. www.movisie.nl
9. www.vroegsignaleringshiv.nl
10. www.kinderombudsman.nl
11. www.vdgdrenthe.nl
12. www.nationaleombudsman.nl
13. www.geldfit.nl
14. www.cmostamm.nl
15. www.schulinck.nl
16. www.cbs.nl
17. www.scp.nl
18. www.verwey-jonker.nl
19. www.nji.nl
20. www.lezenenschrijven.nl
21. www.schuldenlab.nl
22. www.wijzeringeldzaken.nl
23. Essay intergenerationele armoede RUG, maart 2023
24. Het balansmodel van Bakker, Bakker, Dijke & Terpstra uit 1998.